

УРСР

УССР

КОМІТЕТ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ
при РАДІ МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

КОМИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
при СОВЕТЕ МИНИСТРОВ УКРАИНСКОЙ ССР

№ 16 мая 1968 г.

№ 405/к

РОЗСЕКРЕЧЕНО

г. Киев. № 4-12 20090. № 11/25/16-54

Секретно

экз. № 1.

*Доминский
7-Шассе
М.А.
Васильченко*

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМИТЕТ КОМУНІСТИЧЕСКОЙ
ПАРТИИ УКРАЇНИ

При этом направляем один экземпляр "Акчної програми
Комуністичної партії Чехословащини".

ПРИЛОЖЕНИЕ: по тексту.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КОМИТЕТА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ УССР

В. Никитченко

В. НИКИТЧЕНКО

При використанні матеріалів
поширення на ГДА СБ України
є обов'язковим

ЦК КП України
Загальний відділ, II сектор
№ 16 1679/16 1+5
16 ✓

78.

АКЧНА ПРОГРАМА

КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

Усвідомлюючи собі свій обов'язок до традицій комуністичного руху, Центральний комітет КПЧ пред'являє партії і всім трудящим нашої соціалістичної Батьківщини програму своєї політичної роботи для найближчого періоду.

Спіраючись на досвід соціалістичних країн і міжнародного робітничого руху, Центральний комітет при створюванні програмної заяви послідовно виходить з чехословацьких умов. Пропонуємо вирішити важливі і невідкладні проблеми сучасного життя за своєю найкращою свідомістю і совістю; ідеї і плани, якими ми притім керуємось, нам дешево не впали до лона. Вони випливають з твердого, а багато разів дорого заплаченого досвіду минулих років. Кожний з нас — один скоріше, інший пізніше — до них мусив пропрацюватись і дійти на підставі довгорічного досвіду. Зараз настав час, коли комуністи почали поворот в цілому житті партії, на дорогах побудови нового суспільства.

Ми переконані, що сила нашого руху — сьогодні, мабуть, більше, ніж будь-коли раніше — полягає лише і лише в тім, що кожний комуніст і кожний громадянин нашої соціалістичної Батьківщини розуміє, про що йдеться в цих бурхливих, важких хвилинах, що розуміє тому, де його місце, куди напружити сили, де лежить небезпека та куди веде дорога вперед.

I. Дорога Чехословаччини до соціалізму

Суспільний рух в чеських краях і на Словаччині в ХХ сторіччі проходив двома найбільшими течіями — національно-визвольним рухом і соціалізмом.

Національно-визвольна боротьба обох народів завершилась виникненням самостійної країни, в якій вперше в історії здійснилось державне, політичне об'єднання чехів та словаків. Виникнення Чехословацької республіки було визначним прогресом в національному і суспільному розвитку обох народів. Демократичний устрій усунув старі монархістичні пережитки, створив сприятливі умови для швидкого розвитку всіх областей народного життя.

Однак довоєнний буржуазний устрій не вирішив матерій класовий антагонізм і не зумів покласти надійні основи тривалого прогресу нового гос-

посилання на ГДА СБ України
ДЛЯ КЛАСИФІКАЦІЇ
Зараховано № 16
Є обов'язковим

Додаток до № 16 1679/16
16 ✓ 68

подарського цілого та забезпечити робітникам і трудящим повну зайнятість і впевнене життя. Його національний режим, і хоч ліберальний до меншостей, ігнорував самобутність словацького народу і йому не вдалося виключити діяння реакційного екстремного націоналізму та встановити бажану гармонію між всіма національностями республіки. Таким чином, у відносинах тодішньої капіталістичної Європи не могла бути тривало забезпечена ані самостійність нашої республіки.

На ці недостатки намагались відповісти прогресивні сили. Їх найбільш енергійною складовою частиною була КПЧ, яка намагалась про соціалістичну концепцію чехословацького суспільства.

В широкій течії антифашистського руху, який виник у зв'язку з розбиттям міжвоєнної Чехословаччини, головні під час національно-визвольної боротьби, почало рисуватись пов'язання соціалізму з народним і демократичним рухом.

В народній і демократичній революції 1944—1945 років вперше здійснилась єдність народних і демократичних вартостей соціалізму: демократичний і народний рух почав соціалізуватись, а соціалізм справді став народною і демократичною справою. Дорога Чехословаччини до соціалізму, на початку якої в 1944—1945 роках є Словацьке народне повстання та празьке повстання, є джерелом найпрогресивнішої традиції сучасної чеської і словацької історії.

Республіка, визволення якої було результатом героїчної боротьби Радянської Армії і національно-визвольної боротьби чехословацького народу, відновилась на нових основах. Останні уможливляли вирішити найпекучіші національні проблеми країни: державне існування республіки було забезпечене тісним союзництвом з Радянським Союзом, націоналізацією республіка придбала економічну систему, що створювала умови не лише для швидкої відбудови, але й для дальшого розвитку господарства до соціалізму. Істотне поширення неформальних політичних свобод було справжньою вершиною всієї демократичної традиції чехословацького розвитку. Соціалізм став втіленням модерної народної програми чехів і словаків.

Соціалістичну перебудову суспільства здійснювала Чехословаччина як перша промислова країна. Політика чехословацької дороги до соціалізму, яка уживалась в 1945 аж 1948 роках, була проявом, намагання респектувати складність специфічних внутрішніх і міжнародних умов Чехословаччини. Вона мала багато елементів, пізнання яких може сприяти нашим сучасним намаганням про демократизацію соціалістичного устрою.

Ми оголошуємось до традиції визвольної боротьби, в якій взяли участь патріоти вдома і на різних місцях Європи та світу і за ідеали якої поклало життя 375 тисяч патріотів. Будемо підтримувати наукове дослідження історії обох народів, висновки якого ніхто не може дementувати, але вони можуть бути лише результатом вивчення самої історії. Лютнева перемога трудящих була важливою межею в соціалістичному розвитку післявоєнної Чехословаччини, яка створювала передумови для прискороного походу до соціалізму. Після лютого 1948 року партія на нову дорогу соціалістичної побудови ступала з фондом великого довіря і підтримки широких верств.

Була це важка дорога. В розділеному світі, який охопила холодна війна, наші народи змушені були присвячувати підвищені зусилля забезпеченню важко здобутого народного існування і зосереджуватись на зміцненні своєї

Є ОБОВ'ЯЗКОВИМ

— довірити керування національними комітетами на Словаччині словацьким національним органам і в зв'язку з доцільним впорядкуванням управління між загальнодержавним центром і словацькими національними органами утворити словацьких резортний орган на ділянці внутрішніх справ і безпеки в повному розсягу;

— впорядкувати компетенцію словацьких національних органів так, щоб вони складали і ухвалювали народогосподарський план і бюджет Словаччини у всіх його частинах і належні до них економічні знаряддя. Доцільно впорядкувати структуру резортних господарських виконавчих органів СНР і згідно з тим впорядкувати організаційну структуру матеріально-виробничої бази на Словаччині;

— оновити інституцію державних секретарів в центральних резортах, особливо в Міністерстві закордонних справ, закордонної торгівлі і національної оборони на посаді членів уряду.

— політично і конституційно викреслити можливість майоризації словацького народу у державно-правових питаннях відносин чехів і словаків і конституційного місця Словаччини;

— крім того, поза рамки конституційного закону, у конкретній політичній практиці здійснити принципи рівноправності обох народів при кадровому і персональному обсяженні місць у державних органах, закордонній службі і т. д.

У зв'язку з підготовкою XIV з'їзду партії і з підготовкою нової Конституції треба на основі всебічної фахової і політичної підготовки пред'явити пропозицію державно-правового устрою відносин наших народів, яка в кожному огляді повністю виразить і забезпечить їх рівноправність і право на самовизначення. На тих самих засадах потім треба буде вирішити і питання побудови партії та громадських організацій.

В інтересі зміцнювання єдності, згуртованості і національної самобутності у ЧССР — мадярів, поляків, українців і німців — кінце потрібно випрацювати статут, який би визначав місце і права окремих національностей, забезпечував можливості їх національного життя і розвою їх національної особливості. ЦК КПЧ усвідомлює собі, що при вирішенні проблем національностей, наперекір безперечно досягненим успіхам, були і є серйозні недатки. Вважаємо за неминуче підкреслити, що засади нашої програми повністю відносяться однаковою мірою як на наші обидва народи, так на решту національностей. В інтересі того треба закріпити конституційні та законні запоруки для повної і справжньої політичної, господарської і культурної рівноправності. Інтереси національностей треба буде забезпечити і щодо побудови загальнодержавних, крайових, окружних, міських і місцевих органів державної влади і управління. Треба, щоб національності, приглядаючи до своєї загальної кількості, були репрезентовані в нашому політичному, господарському, культурному і громадському житті, у обраних і виконавчих органах. Треба забезпечити активну участь національностей у громадському житті в дусі рівноправності і в дусі засади, що національності мають право самостійно і самоврядно вирішувати справи, які їх торкаються.

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

Обраним органам дають владу виборці

Наступні вибори мають стати наступом до здійснення засад цієї програми дії в роботі представницьких органів держави.

І хоч в останньому періоді розвинулася снага поліпшити підготовку виборів, однак показалося, що в первісному терміні не можна здійснити вибори так, щоб вони відповідали засадам розвинутої соціалістичної демократії. Тому треба випрацювати таку виборчу систему, яка буде у згоді із змінами в нашому політичному житті. Виборчим законом треба точно і ясно визначити демократичні засади підготовки виборів, висування кандидатів і спосіб їх вибору. Зміни у виборчій системі мусять виходити передусім із нової політичної ролі Національного фронту і самих виборчих державних органів.

Основою цілої сітки представницьких колективів як демократичних органів державної влади є у нас національні комітети. Національні комітети мусять статися місцем, де демократичним способом утворюється лінія державної політики на місцях, особливо в округах і краях. В їх роботі треба повністю вжити засаду соціалістичної демократії; щоб проявилися різні інтереси і погребі громадян і об'єдналися у загальному громадському інтересі сіл, міст, округів і країв.

Національні комітети партія розуміє як органи, котрі мусять продовжувати прогресивні традиції місцевого самоврядування і народного управління. Не можна їх вважати за місцеві бюрократичні уряди, що керують комунальними підприємствами. Охороняти права і потреби громадян, упрощувати оформлення всіх справ, з якими громадяни до національних комітетів звертаються, пробивати громадські інтереси і протистояти теж спробам різних інституцій обманювати громадян і не дбати на їх потреби — в тім полягає основне політичне завдання національних комітетів.

Національні збори партія розуміє як соціалістичний парламент з усіма функціями, котрі парламент в демократичній республіці мусить мати. Ще до нового виборчого періоду комуністи-депутати мусять забезпечити, щоб НЗ випрацювали більше конкретних міроприйнять, які реально наповнять конституційну роль НЗ як найвищого органу державної влади в ЧССР. Формалізм при обговорюванні, снагу за непереконливу одностунність, що викреслює кочче потрібні різниці в поглядах і позиціях депутатів — це все треба перебороти. З цієї точки зору потрібно в найближчому часі вирішити передусім відносини НЗ і партійних органів, які і багато проблем внутрішньої діяльності НЗ, включно питань організаційних і технічних. Вислідком мусять бути Національні Збори, які справді вирішують в питаннях законів і важливі політичні питання, а не тільки ухвалюють пред'явлені пропозиції. Партія підтримує зміцнення контрольної функції НЗ у цілому нашому громадському житті і конкретно у відношенні до уряду; з цієї точки зору потрібно підпорядкувати апарат контролю повністю НЗ, утворити його як їх орган. Разом у тісніші зв'язку НЗ з громадською думкою громадян може це все протягом короткого часу підвищити роль і престиж НЗ у нашій суспільстві.

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

в інтересі розвитку цілої республіки. Байдушність до народних інтересів, або навіть спроби про їх придушення, партія вважає за грубе скреслювання своєї програми і своєї політичної лінії. Партія буде послідовно захищати лєнінську засаду, що ігнорування інтересів меншого народу членом більшого народу протирічить соціалістичним відносинам між народами. Буде відбивати будь-які снаги вважати глядання найліпших доріг розвитку державно-правових відносин наших народів на основі рівноправності і добровільності до всіх наслідків за послаблення республіки. Комуністи обох народів і всіх національностей нашої країни відстоюють засади інтернаціоналізму; комуністи кожного народу і кожної національності самі переживали націоналістичні пережитки у власному середовищі.

В соціалістичних умовах кожна з національних меншостей — мадьярська, польська, українська, німецька і т. д., — має право на своє національне вжиття і послідовне наповнення всіх інших конституційних прав.

Партія підкреслює, що буде боротись проти всіх проявів антисемітизму, расизму, проти всіх антигуманних ідеологій, які дразнять людей.

Різні генерації нашого суспільства виростили у різних умовах і відрізняються, природно, своїми поглядами на багатство питань нашого життя. Партія рішуче відхиляє снаги ставити проти себе інтереси окремих генерацій і буде приділяти окрему старосливість поєднуванню і задоволюванню потреб окремих вікових груп.

Правдою є, що наш устрій на підставі самовідданої праці старшої генерації створив, порівняно до домюнхенської республіки, ліпші соціальні умови для молодих людей. Однак одіючасно ми залишилися молоді багато довжкі. Недостатки і хиби в політичному, господарському і культурному житті, а також в людських відносинах додігають дуже сильно якраз на молоду людину: протиріччя між словами і вчинками, недостаток відвертості, фразовитість і бюрократизм, снага рішити все силою влади — ці деформації соціалістичного життя мусили боляче доторкатись студентів і молодих робітників та хліборобів, викликали в них почуття, що це не вони, їх праця, їх намагання, які вирішують про їх власну будучність. Важливим завданням є відновити всюди контакт з молодими людьми і покласти на їх самостійні намагання відповідальність, яка їм в соціалізмі належить.

Передусім підеться про поліпшення трудових відносин і можливостей суспільної і культурної активності молоді та послідовне усунення всього, що викликає недовір'я молоді до соціалізму. Всіх нас тишить елан молодих людей, їх позитивна і критична ініціатива, яка є умовою, щоб в соціалізмі і комунізмі вони бачили свою справу і свою будучність.

Не сміємо забувати ані на матеріальні умови, суспільну важливість, пошану і таке суспільне заділення старих людей, яке їм уможливить достойний і заслужений відпочинок. Велику старосливість наше суспільство би мало приділяти забезпеченню активних учасників руху опору, яким належить пошана всіх нас.

До деформацій партійної і державної політики належить і те, що в минулому проблематика жінок, головню зайнятих, не посуджувалася як важливе політичне питання. Треба жінкам в державній, господарській і культурній політиці признати таке місце, яке відповіде засадам соціалістичної демократії і великій участі жінок у створюванні матеріальних та духовних цінностей суспільства. Треба посудити дотеперішнє будівництво Чехосло-

Продовжити використання матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

вацького союзу жінок та реальні організаційні, господарські і персональні можливості для діяльності центрального, окружних, місцевих і міських комітетів Чехословацького союзу жінок.

В дальшому розвитку нашого суспільства мусимо рахувати з активністю і участю в нашому публічному житті та в будівничих намаганнях зі всіма верствами нашого громадянства. Відверто говоримо, що рахуємо і з людьми вірними, зі всіма, які хочуть на основі своєї віри як рівні з рівними, як повноправні будівники соціалістичного суспільства, брати участь у виконванні всіх наших дуже тяжких завдань.

Розвивати демократію і усувати зрівнялівку

Застосування різноманітних інтересів соціальних груп і окремих осіб та їх об'єднання вимагає, щоб була випрацювана і уживана нова політична система нашого життя, новий модель соціалістичної демократії. Партія буде намагатися за такої розвиток державного і суспільного устрою, який буде відповідати справжньому розставленню інтересів окремих верств і груп нашого суспільства, яке дасть їм можливість проявити інтереси у своїх організаціях і уживати свій голос у громадському житті. Очікуємо, що в атмосфері взаємного довір'я між громадянами та інституціями одночасно підніметься громадянська відповідальність і будуть респектовані норми відносин між людьми.

Партія буде притім намагатися поєднувати демократичні засади суспільного керування із фаховим і науковим керуванням та вирішуванням. Для того, щоб можна було відповідально обговорити, що є в інтересі всього суспільства, мусимо завжди мати для обговорення більше альтернативних, фахово підложених пропозицій для вирішення всіх спірних питань і забезпечити набагато ширшу і одвертішу інформованість громадськості.

Тепер, коли стираються класові різниці, головним мірилом оцінки місця людей у суспільстві стає участь, з якою людина допомагає суспільному розвою. Партія багато раз критикувала зрівнялівські погляди, але на практиці розширилася нівелізація небувалою мірою і стала чи не головним гальмом інтенсивного економічного розвою і підвищування життєвого рівня. Зрівнялівка шкідлива в тім, що дає вигоди ледарям, лежебокам і невідповідальним працівникам перед сумлінними і працьовитими, некваліфікованим перед кваліфікованими, технічно і фахово відставаючим перед талановитими та ініціативними.

Якщо тепер намагаємося усунути зрівнялівку, уживати засаду продуктивності при оцінці працівників, не хочемо тим створювати нові привілейовані верстви. Хочемо, щоб на всіх ділянках нашого суспільного життя нагорода людям була залежна від суспільного значення та од ефективності їх роботи, од розвитку трудової ініціативи, ступеня відповідальності і ризику. Це є в інтересі розвою всього нашого суспільства. Засада продуктивності висуває технічну зрілість, рентабельність і продуктивність праці, авторитет і правомочність відповідальних керівників, принцип матеріальної заінтересованості, підкреслює зростаюче значення кваліфікації всіх трудящих. До ключових умов сучасного і майбутнього наукового, технічного і су-

є обов'язковим

пільного розвою належить істотно підвищення освіти і кваліфікації керівних і фахових працівників на всіх ступенях нашого господарського і суспільного життя. Коли на керівних місцях не будуть фахово здатні, освідчені соціалістичні кадри, соціалізм не буде здатний вистояти при конфронтації з капіталізмом.

Цей факт вижадає собі засадну зміну в дотеперішній кадровій політиці, в якій наперекір деяким правильним постановам партійних органів роками недооцінюється точка зору освіти, кваліфікації і здібності.

Застосування засади винагороди за кількістю, якістю і суспільним значенням роботи передбачає денівелізацію прибутків. Однак це не означає обходити інтереси громадян з найнижчими прибутками, інтереси багатодітних родин, громадян із зниженою працездатністю, пенсіонерів і декотрі категорії жінок і молоді. Навпаки: ґрунтовне застосування засади диференційованого винагороджування за продуктивністю є єдиним діючим чинником для такого розвою джерел, який уможливить підвищити життєвий рівень та в душі соціалістичного гуманізму визначити і забезпечити достойні життєві умови для всіх верств нашого суспільства. Хочемо, щоб було самозрозумілим, що чесна робота для суспільства і намагання за підвищування кваліфікації є не лише належно винагороджувані, але мусять діставати і належну повагу. Соціалістичне суспільство шанує тих, хто досягає дуже добрих вислідків своєї роботи, є активними та ініціативними при просуванні виробничого, технічного, культурного і громадського прогресу; поважає талановитих людей і створює умови для їх застосування.

Керівна роль партії — запорука соціалістичного розвою

В сучасному особливо важливе те, щоб партія проводила таку політику, щоб повністю заслужила собі керівну роль у нашому суспільстві. Ми переконані, що в сучасній ситуації то є умовою соціалістичного розвитку країни.

Комуністична партія як партія робітничого класу перемогла в боротьбі проти капіталізму і за здійснення революційних класових перетворень; з перемогою соціалізму вона стає авангардом всього соціалістичного суспільства. Свою здібність керувати нашим суспільством партія особливо виразно засвідчила якраз тепер, коли з власної ініціативи розгорнула демократизаційний процес, забезпечила його перемогу і його соціалістичний характер. У своїй політичній діяльності партія хоче спиратися передусім на тих, хто має порозуміння для потреб усього суспільства; що не ставлять свої особисті та групові інтереси проти інтересів соціалізму, що виуживають і розвивають здібності на ужиток колективу, що мають смысл для нового, прогресивного і готові їх пробивати.

Комуністична партія спирається на добровільну підтримку народу, не здійснює свою керівну роль тим, що володіє над суспільством, але тим, що найвідданіше служить його вільному, прогресивному соціалістичному розвою. Свій авторитет вона не може вимусити, але мусять його безпере-

При використанні матеріалів
посилання на ДІА ДУ
є обов'язковим

бійно здобувати своїми ділами. Свою лінію вона не може пробивати наказами, але працею своїх членів, правдивістю своїх ідеалів.

Керівна роль партії в минулому часто тлумачилася як монополльне зосередження влади в руках партійних органів. Це відповідало фальшивій тезі, що партія є зряддям диктатури пролетаріату. Це шкідливе розуміння послаблювало ініціативу та відповідальність державних, господарських і суспільних інституцій, пошкоджувало авторитет партії і знеможнювало їй виконувати свої найважливіші функції. Ціллю партії не є статися універсальним «управителем» суспільства, в'язати всі організації і кожний крок своїми директивами. Ї завдання є передусім у тім, щоб викликала соціалістичну ініціативу, вказувала дороги і реальні можливості комуністичних перспектив та систематичним переконуванням і особистим прикладом комуністів здобувала для них усіх трудящих. Тим самим визначається концепційний характер діяльності партії: партійні органи не обговорюють всі питання, але мають заохочувати до ініціативи та викликати вирішення найважливіших проблем. Притім партія не може змінитися на організацію, яка б впливала на суспільство лише тільки своїми ідеями та програмами. Посередництвом своїх членів та організацій і органів партія мусить розвивати практичні організаторські функції політичної сили в суспільстві. В політично-організаторській діяльності партії координується практичне намагання людей за те, щоб лінія і програма партії перетворювалися в дійсність на всіх ділянках — в соціальному, економічному і культурному житті суспільства.

Партія як представниця інтересів найпрогресивнішої частини всіх верств — тим самим і перспективних цілей нашого суспільства — не може бути представницею цілої шкали соціальних інтересів. Політичним виразником багатосторонніх інтересів у нашому суспільстві є цілий Національний Фронт як виразник союзу соціальних верств, груп із спільними інтересами і народів та національностей нашого суспільства. Партія не хоче, ані не буде замінювати громадські організації, але мусить, навпаки, дбати про те, щоб оновилася і розвинулася їх ініціатива та їх політична відповідальність за єдність нашого суспільства. Завданням партії є глядати такий спосіб заспокоєння різноманітних інтересів, який не загрожувє загально-суспільним перспективним інтересам, але допомагає їм і створює нові прогресивні інтереси. Політика партії не сміє вести до того, щоб громадяни некомуністи мали почуття, що роль партії обмежує їх права і свободу, але, навпаки, щоб у діяльності партії вони бачили запоруку своїх прав, свободи та інтересів. Хочемо і мусимо досягти того, щоб партія уже в первинних організаціях мала авторитет неформальний, природний, утворений на трудових і керівних здібностях та моральних якостях функціонерів — комуністів.

Комуністи мусять постійно знову в рамках демократичних правил соціалістичної держави намагатися за добровільну підтримку більшості для лінії партії. Партійні рішення і вказівки треба виправляти і міняти тоді, коли вони не відбивали або вже не відбивають потреби і можливості всього суспільства. Партія мусить намагатися, щоб її члени — як найактивніші працівники на своїх ділянках — мали і відповідальну до того вагу і вплив у всьому суспільстві, щоб займали функції в державних, господарських і громадських організаціях. Але то не сміє вести до прак-

Є ОБОВ'ЯЗКОВИМ

Розподіл і контроль влади — запорука проти сваволі

І комуністи в уряді мусять в найближчому часі забезпечити, щоб був конкретно розпрацьований принцип відповідальності уряду НЗ у цілій його діяльності. Ані в рамках дотеперішньої практики політичного керування простір для самостійної діяльності уряду і окремих міністрів достатньо не використовувався. Проявлялася і снага пересунути відповідальність на партійні органи і позбавлюватися самостійності у вирішуванні. Однак уряд — це не тільки орган господарської політики. Як найвищий орган державної виконавчої влади мусить як колектив систематично займатися цілим комплексом політичних і управлінських питань у державі. Урядові належить і завдання діюче дбати про раціональний розвиток всього державного апарату. Апарат державного управління в минулому підцінювався; ідеться про те, щоб цей апарат був кваліфікований, фахово здібний і раціональний у своїй діяльності, щоб був належно контрольований демократичними способами, щоб був ефективний. Упрощені уяви, що ці завдання можна досягти підцінюванням і знижуванням адміністративного апарату взагалі, принесли в минулому більше шкоди, ніж користі.

У всій державній і політичній системі треба обдумано створювати відносини і правила, які дадуть, з одного боку, потрібну впевненість відповідальним фаховим кадрам на їх функції, а з другого боку, дають можливість для потрібної виміни кадрів так, щоб був звичайно можливий наступ політично і фахово здібніших людей на місце тих, які вже з своєю роботою не справляються. Це вимагає правово точно визначити умови відкликання відповідальних кадрів і створити правові запоруки достойного впорядкування посади тих, які відходять внаслідок нормальної виміни із своєї функції, щоб відхід не означав «падіння» в матеріальному і морально-політичному поставленні людей.

Політика партії виходить із вимоги, щоб у цілому державному механізмі не доходило до великого зосереджування влади в одній організації, в одному апараті або у окремої особи. Треба забезпечити таке розділення правомочності і систему взаємного контролю між окремими організаціями, щоб випадкові хиби і недобачення одної організації були вчасно виправлені діяльністю другої. Гакій діяльності мусять відповідати не тільки відносини між обраними і в коначчими органами, але і відносини у самім механізмі виконання державної влади та управління, а також місце і функція судів.

Тим засадам не відповідає передусім велика концентрація функцій у дотеперішнім Міністерстві внутрішніх справ. Партія вважає конче потрібним будувати його як резорт державного внутрішнього управління, складовою частиною якого є і управління безпеки. Агенди, які в нашій державі традиційно належали іншим органам, а тепер виконує їх міністерство внутрішніх справ, треба від нього відняти. В найближчому часі потрібно випрацювати пропозиції, що забезпечать при розслідуванні основну компетенцію судів, відділити управління в'язниць від апарату безпеки, передачу

агенди, що впливає із закону про пресу, архіви і под. іншим державним органам.

З політичного боку за дуже важливе питання партія вважає правильне заділення апарату безпеки у державі. Безпеці нашого життя тільки допоможе, коли усунеться все, що допомагає утримувати у громадськості погляд на апарат безпеки, зумовлений минулим періодом порушуванням законності і виключним становищем безпеки в політичній системі. Цей період розрушив прогресивні традиції нашої безпеки, котра іде з народом. Ці традиції треба відновити. ЦК КПЧ вважає потрібним змінити організацію — державну безпеку і громадську безпеку. Державна безпека мусить мати таке поставлення, організаційну структуру, чисельний стан, устаткування, методи роботи і кваліфікацію, які відповідають її спрямуванню на охорону держави перед діяльністю ворожих центрів із закордону. Кожний громадянин, який в цьому відношенні не провинився, мусить бути впевнений, що його політичне переконання і погляди, його особистий прояв і діяльність не можуть бути предметом слідування органів народної безпеки. Партія ясно проголошує, що цей апарат не сміє спрямовуватися і вживатися на вирішення внутрополітичних питань і протиріч соціалістичного суспільства. Громадська безпека виконує завдання боротьби проти карної діяльності і завдання охорони громадського порядку; тому підпорядковується її організація, чисельність і методи роботи. В порівнянні із сучасним станом апарат громадської безпеки треба ліпше забезпечити, зміцнити; визначити правово точно його функції при охороні громадського порядку, при виконуванні яких ВВ буде підпорядкована національним комітетам. Правовими нормами треба утворити ясніші відносини контролю над безпекою, урядом як колективом і Національними зборами.

Належну увагу треба звернути здійснюванню оборонної політики у нашій державі. У зв'язку з тим треба намагатися брати активну участь у концепції воєнної доктрини держав Варшавського договору, за зміцнення обороноздатності нашої держави, у згоді з її потребами і можливостями, за єдине комплексне розуміння питань оборони з усіма проблемами побудови соціалізму у цілій нашій політиці, включно передвійськового виховання.

Правова політика партії виходить із засади, що при спорі за право (включно управлінських рішень державних органів) є основною заporукою законності конання перед судом, який є незалежний від політичних чинників і є в'язаний тільки законом. Вживання цієї засади вимагає зміцнити загальну суспільну і політичну роль і вагу судів у нашій суспільстві. ЦК КПЧ буде дбати, щоб комплекс потрібних пропозицій і міроприйнять опрацювався так, аби до наступних виборів суддів були потрібні питання вирішені. У згоді з тим треба одночасно вирішити і поставлення та завдання прокуратури, щоб прокуратура не була надпорядкована судам, а далі, забезпечити повну незалежність адвокатури від державних органів.

При використанні матеріалів
поширених на ГДА СБ України
є обов'язковим

оборони і всіх соціалістичних країн. Побудова нової республіки, яка адалека не мала всіх потрібних внутрішніх джерел для розвитку економіки, була тісно пов'язана з розвитком і проблемами всього соціалістичного табору. Залучення республіки до системи соціалістичних країн принесло істотні зміни в напрямі розвитку народного господарства і в його внутрішній структурі, в характері державного і суспільного устрою. Йшлося про респектування спільних завдань цих країн, в яких боротьба проти економічного і культурного відставання, що перепліталася з створенням нових власницьких форм, мала першорядну роль.

Ці зв'язки і завдання вплинули і на темпи, форми і зміст глибокої економічної, соціальної і політичної перебудови, якою проходила республіка при будівництві соціалізму. Вони вимагали дуже великого напруження сил робітничого класу і всього нашого народу, великої самовідданості комуністів, безкорисливої роботи десятків тисяч функціонерів.

Однак розсягу, позачерговості і вимогливості перетворень відповідала і суперечність розвитку, важливі недостатки, невирішені проблеми і деформації соціалістичних принципів, які зветься культом особи.

Будівництво нового суспільного устрою було позначене недостатком досвіду і пізнань, догматизмом і суб'єктивізмом. Багато добових явищ, що були запричинені загостреною міжнародною ситуацією і вимушеними високими темпами промислового будівництва, розумілися як загальнодійсні форми життя і розвитку соціалістичного суспільства. Ступінь розвитку соціалістичних країн на початку п'ятдесятих років і застій творчого розвитку пізнання, які супроводили культ особи, запричинили і механічне перебирання та поширення уяв навичок і політичних кощценцій, які суперечили нашим умовам і традиціям. Тодішні керівні органи і інституції партії та держави несуть повну відповідальність за це перебирання. Централістичні і директивні адміністративні методи, вжиті в боротьбі проти напруження після лютого 1948 року, в цій ситуації необгрунтовано вносились до дальшого розвиткового періоду і поступово переростали в бюрократичну систему. У внутрішньому житті республіки з'явилось сектанство, придушування демократичних прав і свобод народу, порушування законності, елементи свавілля і зловжиття влади, що вело до підламливання ініціативи людей, до того ще важко і несправедливо спостигло багато громадян, комуністів і безпартійних. Втрати, які тоді зазнав наш рух, та які не можна відшкодувати, назавжди залишаться пересторогою для подібних методів.

Велике напруження сил нашого народу принесло історично визначні успіхи. Були зроблені основні соціалістичні суспільні перетворення, а соціалістичний устрій міцно і натривало заупустив коріння в нашій країні. Наше суспільство, в якому виробничі засоби переважно є в руках соціалістичної країни або об'єднаннях трудящих, усунуло капіталістичну експлуатацію і пов'язані з нею соціальні кривди. Кожний громадянин нашої республіки має право на працю та має основну соціальну впевненість. Наше суспільство пройшло періодом індустріалізації, має широкую промислову базу. Ми досягли величезних успіхів в розвитку науки і культури, в небувалій ширині зросли можливості широким масам народу набути належну освіту. Міцно забезпечене міжнародне становище республіки в системі соціалістичних країн.

Є ОБОВ'ЯЗКОВИМ

Від кінця п'ятдесятих років наше суспільство вступило до нового етапу розвитку. На цій дійсності поступово створювалась політична лінія, яку хочемо творчим способом уживати і розвивати. Характеристичним для сучасного етапу є:

- вже не існують антагоністичні класи, а головною рисою внутрішнього розвитку стає процес зближування всіх соціальних груп нашого суспільства;
- дотеперішні методи керування та організація народного господарства віджили і невідкладно вимагають зміни, тобто економічну систему керування, яка б могла пробити поворот до інтенсивного росту.

Треба буде підготувати залучення країни до процесу науково-технічної революції у світі, що буде вимагати винятково інтенсивного співробітництва робітників та хліборобів з технічною і фаховою інтелігенцією, та що буде класи високі вимоги на знання і кваліфікацію людей, на уживання науки;

Широкий простір для суспільної ініціативи, відкритого обміну поглядами і демократизації всієї суспільної та політичної системи дослівно стає умовою динаміки соціалістичного суспільства — умовою, щоб ми утримались в змаганні перед світом і чесно виконали свої обов'язки по відношенню до міжнародного робітничого руху.

Йдеться про подолання причин глибокої суспільної кризи

Вже в часі, коли ця лінія партії створювалась і почала уживатись, вона зустрічалась з непорозумінням для нових завдань, з рецидивами подоланих методів праці, що виникли в періоді, коли в нашій країні існувала гостра класова боротьба, з опором тих, яким так чи інакше відповідали деформації соціалістичної дійсності.

Хочемо відверто пояснити, до яких помилок і деформацій притім доходило, та які їх причини, щоб ми могли їх якнайшвидше перемогти і зосередити всі сили на принципові структуральні перетворення нашого життя, перед якими тепер стоїмо.

Вже після XX з'їзду КППС, який був обновницьким імпульсом для розвитку соціалістичної демократії, партія прийняла деякі кроки, смислом яких є перемогти бюрократично централістичні, сектанаські способи керування або їх залишки, знеможливити, щоб засоби класової боротьби повертались проти трудящих. Багато комуністів і трудові колективи намагались відкрити дорогу прогресивному розвитку економіки, життєвому рівню, науці і культурі. Чим однозначніше був переможений класовий антагонізм і створювались основи для соціалістичної єдності, тим пильніше підкреслювався розвиток співробітництва всіх трудящих, всіх соціальних верств, груп і національних меншостей нашої країни і принципове перетворення методів, використаних в період гострої класової боротьби. Притім вони обґрунтовано бачили в розвитку соціалістичної демократії головну суспільну умову для реалізації гуманістичних цілей як властві соціалізму. Однак вони зустрічались з непорозумінням, перешкодами, а в деяких випадках і з притим

є обов'язковим

придушенням. Переживання методів з періоду класової боротьби викликало штучне напруження між соціальними групами, народами і національностями, різними генераціями, комуністами і безпартійними в нашому суспільстві. Догматичні методи перешкоджали повній і достатньо швидкій переорієнтації уяв про характер соціалістичного будівництва.

Тому прийняті кроки не принесли очікуваних результатів. Навпаки, на протязі років нагромаджувались труднощі і запералися до кругу. Не були своєчасно переможені суб'єктивістичні уяви, ніби побудова нового суспільства залежна лише від прискороженого екстенсивного розвитку виробництва. Це вело до необдуманого поширювання важкої промисловості, до великих вимог до робочої сили, сировини і інвестицій. Така господарська політика, яка пробивалася адміністративно-директивними дорогами, вже не відповідала економічним потребам і можливостям країни та вело до вичерпування її матеріальних і людських джерел. Перед економіку ставилися нерéalні завдання, трудячим давалися ілюзорні обіцянки. Ця орієнтація поглиблювала несприятливу, народним умовам невідповідну структуру виробництва, в якій не могла достатньо уживатись домашня кваліфікована праця, спричинила досить велике технічне відставання нашого виробництва, гальмувала розвиток послуг, вело до порушення рівноваги на ринку, погіршувала міжнародне становище нашої економіки, головно умови обміну нашої народної праці із заграниччям, і, нарешті, мусила виділитися в стагнацію, а в деяких випадках і в знижування життєвого рівня людей.

Ці недостатки безпосередньо викликала, утримувала і знов відновлювала передусім стара директивна система керування: економічні засоби, товарно-грошові форми і риночні зв'язки замінювала пряма директива центру. Не розвивалося соціалістичне підприємство. В господарському житті не оцінювалася самостійність, працьовитість, фахова здібність і ініціатива людей, але, навпаки, несамостійність, послухність, випадково уклінність в напрямі вверх.

Глибшою причиною того, що утримувались старі недобрі способи керування економікою, були деформації політичної системи, соціалістична демократія не поширювалася вчасно, методи революційної диктатури переростали в бюрократизм і стали перешкодою розвитку на всіх ділянках нашого життя. Так пов'язувались політичні хиби з економічними труднощами і створювався механізм, який викликав безпосередність, розрив між теорією і практикою.

Цей механізм змарнував багато творчих зусиль працівників партії, країни, господарства, науки і культури. Коли до цього приєдналися і несприятливі зовнішні обставини на початку шістдесятих років, дійшло до важливого господарського заокисання. Звідси по сьогоднішній день випливають труднощі, з якими щоденно зустрічаються трудящі: на протязі багатьох років помалий ріст зарплат, стагнація життєвого рівня і головно постійне відставання за розвиненими промисловими країнами в області інфраструктури, катастрофічний стан квартирної фонду і недостатнє квартирне будівництво, аварійний стан транспортної системи, недобра якість товарів і послуг, некультуристість життєвої середовища і взагалі загальні умови, які чутливо постагають якраз людський фактор, можливості розвитку людських сил і активності людини, які є вирішальними для соціалі-

стичного суспільства. В людях збільшувалась прикрість і почуття, що всупереч всім успіхам, які були досягнені, і всупереч всім зусиллям, які були докладені, соціалістичне суспільство дуже тяжко рухається вперед, а фатальним запізненням і морально-політичними дефектами в людських відносинах. Зрозуміло, вишквали побожвання про соціалізм, про його гуманне послання і людське обличчя. Деякі люди піддали деморалізації, інші втрачали перспективу.

Головна ланка цього колау полетала в залишках чи рецидивах бюрократичніах сектантських підходів прямо в партії. Недостатній розвиток соціалістичного демократизму в партії, несприятлива атмосфера для розвитку активності, закрикування або, навіть, придушування критики — все це знеможливило швидке, своєчасне і послідовне поліпшення. Партійні органи перебирали завдання державних і господарських органів та суспільних організацій. Доходило до неправильного зростання партійного і державного керування, до монополної сфери впливу деяких складових частин. Це вело до некваліфікованого вмішування, до підламування ініціативи на всіх ступенях, до байдужості, до культу посредності і нездорової анонімності. Внаслідок цього поширилась невідповідальність і недисциплінованість. Не виконалось багато правильних постанов. Цим важко страждало теоретичне мислення, знеможливалось вчасне розпізнавання недостатків і небезпек, пов'язаних з старою системою керування. Стримувалося поліпшення в економіці і політиці.

Всі ці питання ставалися когнитивом зустрічі тих сил, які вимагали принципових змін, з носіями старого погляду. Пригніт вияснявались позиції і пробивався немалучий суспільний прогрес. Грудише і стіше за сідання Центрального комітету піддала відвертій і діловій критиці головні причини наведених недостатків і їх носіїв, почало з поліпшенням прямо в керівних органах партії. За безпосередню причину означило факт, що внутрі партії дійшло до великої концентрації вирішування, що викло виняткове становище окремих осіб, передусім товариша А. Новогного. Ця критика уможливила те, щоб вся партія і суспільство пристудили до перематання старих методів і сектантсько бюрократичних практик на підставі самокритичного оцінення дотеперішньої праці зверху вниз, щоб створилась справжня єдність нашого суспільства на підставі соціалістичного демократизму, щоб послідовно застосувались принципи нової системи економічного керування, щоб дійшло до модернізації і раціоналізації нашого життя, щоб відкрилась довготривала перспектива поступового залучення країни в процес науково-технічної революції та щоб, таким чином, в усіх напрямках у нашому суспільстві оновлювались сили соціалізму і ступили на нові дороги соціалістичного розвитку.

Політика єдності і довір'я

При використанні матеріалів посилання на ГДА СБ України

Вирішальним для соціалістичного розвитку нашої країни буде створення широкого колау європейських сил. Та на чолі європейського класом та єдність чеського і словацького народів.

Є обов'язковим

зації народу. КПЧ буде всіма способами розвивати такі форми політичного життя, які забезпечать прояв прямого голосу і волі робітничого класу та всіх трудящих на політичне вирішування у нашій країні.

Всю сучасну організацію, форми діяльності і вклучення різних організацій до Національного фронту треба принципово в нових умовах ревідувати і вибудувати так, щоб Національний фронт міг виконувати якісно нові завдання. Національний фронт загалом і всі його організації мусять дістати, таким чином, самостійні права, як і свою власну відповідальність за керування нашою державою і суспільством.

Добровільні суспільні організації мусять насправді утворюватися на добровільних началах і активності членів. Люди вступають до них тому, щоб висловили свої інтереси, а самі теж мають право обирати своїх функціонерів і представників, яких не можна суспільним організаціям спонукати зовні. Із таких засад мають ґрунтовно виходити наші єдині масові організації, функція яких і надалі потрібна, однак які мають відповідати своєю структурою, своїми методами роботи і зв'язком з членами новим суспільним умовам.

Одночасно треба ще цього року забезпечити вжиття конституційної свободи прилюдних зборів і громадської свободи так, щоб через закон була забезпечена можливість утворення добровільних організацій, об'єднань на інтересом, товариств і подібне. Згідно із сучасними інтересами і потребами різних верств і груп наших громадян, без бюрократичних обмежень і без монополічних прав будь-якої організації. Будь-яке обмеження в цьому напрямі може зробити тільки закон і лише закон може визначити, що є протисуспільне, недозволене і заборонене. Законом забезпечені свободи мусять в цьому смислі бути повністю у згоді з Конституцією і для громадян рівних віросповідань і віри.

Не можна забезпечити дікий вільний виліт думки і погляду трудящих на всю нашу політику, не можна протиставитися намаганням затиснути критику та ініціативу народу, якщо для всіх громадян не забезпечимо докладно правовими засобами конституційно забезпечену свободу прояву і загалом всі політичні та особисті права громадян. Соціалізм не може означати тільки визволення трудящих людей з-під влади експлуататорських класових відносин, але мусить принести для повного проявлення особи більше, ніж дає будь-яка буржуазна демократія. Трудящим людям, яким уже не диктує клас експлуататорів, не можна свавільним тлумаченням всевладно вказувати, про що сміють і про що не сміють бути інформовані, котрі свої погляди можуть і котрі не можуть публічно висловити, де громадська думка може проявитися і де ні. Систематично мусять вживатися дослідження громадської думки при підготовці серйозних рішень і головні вислідки дослідження мають публікуватися. Тільки на основі закону, який визначає, що є протисуспільне — що у нас становить головню кариційний закон — можна подібне обмеження вжити. ЦК КПЧ вважає кінце потрібним в найближчому часі точніше ніж дотепер визначити законом про пресу, коли може державний орган заборонити поширювати певну інформацію (у пресі, по радіо, телебаченню і под.) і усунути можливості фактичної анонімної петиції. Треба перебороти залякування, страсловання і неповність інформацій, усунути необґрунтоване затримання політичних і господарських фактів, публікувати шорочні вислідки господарювання

При використанні матеріалів
посилання на ІДА БУКРАЇНИ

Є обов'язковим

підприємств, публікувати і альтернативні пропозиції різних підприємств та рішень, розширювати довозування і продаж закордонної преси. Керівні представники державних, суспільних і культурних організацій повинні робити регулярні прес-конференції і виступати до актуальних питань по телебаченню, радіомовленню і в пресі. У пресі треба уможливити розрізнення офіційних поглядів держави, органів партії і публіцистики; особливо партійна преса має виражати власне життя партії, розвиток і критичні зустрічі різних поглядів між комуністами і под. і не можна її ототожнювати повністю з офіційним поглядом держави.

Партія усвідомлює собі, що демократизаційний процес можуть пробувати зловжити ідеологічні противники соціалізму. В сучасному етапі розвитку в умовах нашої країни платить однак засада, що буржуазній ідеології можна протистояти тільки відкритою ідейною боротьбою перед лицем всього народу. Прихилити людей для ідей і політики партії можна тільки боротьбою, що спирається на практичну діяльність комуністів на користь народу, на правдиву і повну інформацію, на науковий аналіз. Віримо, що в такій боротьбі всі організації нашого суспільства активно допоможуть до перемоги правди, яка стоїть на боці соціалізму.

В сучаснім періоді мусить зростати активність і відповідальність видавництва, шефредакторів, всіх членів партії і просресивних працівників в масових комунікаційних засобах за пробиття соціалістичних ідей і реалізацію політики партії, Народного фронту і держави.

Правовими нормами треба точніше забезпечити свободу прояву і меншинних інтересів та поглядів (анов у рамках соціалістичних законів і в згоді із засадою, що вирішує воля більшості). Правово точно забезпечити конституційну свободу перебування, особливо виїзд наших громадян за кордон; розходиться головню про те, щоб громадянин мав правову претензію і на довгостроковіше або тривале перебування у чужині і щоб люди не були безпідставно ставлені до позиції емігрантів; одночасно треба через закон охороняти і інтереси держави, наприклад, поки розходиться про відлив деяких категорій спеціалістів і под.

Поступово мусім вирішити в цілому правовому порядку завдання, як ліпше і послідовніше охороняти особисті права і власність громадян, особливо викреслити постанови, які практично ставили громадян до невідгідної ситуації проти державних та інших інституцій. Припинити надалі те, щоб до особистої власності родинних будинків, загородок і под. різні інституції не приступали із зневаженням особистих прав та інтересів громадян. В найближчому часі треба ухвалити вже давно приготовлений закон про нагороду шкоди, спричиненої громадянину або організації незаконним рішенням державного органу.

Важливим фактом є і те, що дотепер з усіма політичними і громадянськими наслідками не здійснилася завжди ані реабілітація людей — комуністів і некомуністів — які стали жертвою беззаконності в минулих роках. З ініціативи органів ЦК КПЧ розглядається, чому партійні рішення в цьому напрямку не були належно виконані і забезпечується, щоб там де не дійшло до виправлення, виправлення було зроблено. Ані в політичних органах які мають попередні незаконності виправляти, ані в цілому апараті безпеки, прокуратури і судів не сміє бути вісто, хто хоче мати із

При використанні матеріалів
посилання на ІДА СБУ України

є обов'язковим

тики досаджування до функцій у протиріччі із принципом, що до органів усього суспільства обирає керівник представників оте суспільство і окремі його складові частини, і що за свою діяльність функціонери отих складових частин відповідають перед всіма громадянами або перед всіма членами громадських організацій. Треба скасувати практику дискримінації і створювання «кадрового розсію» для тих, хто не є членом партії.

Основою дієздатності партії в нових умовах є ідейна і організаційна єдність, яка твориться на основі широкої внутріпартійної демократії. Найліпшою зброєю проти заносування методів бюрократичного централізму до партії є зміцнення впливу членів партії на творіння політичної лінії, зміцнення ролі справді демократично обраних органів. Обрані органи партії мусять передусім ручити за те, що будуть дотримані всі права членів, що вирішування буде колективним і влада не зосередиться в одних руках.

Передумовою відповідального вирішування колективних органів може бути тільки виключно ділова дискусія і обмін поглядами. Зустріч поглядів є неминучим проявом багатостороннього відповідального зусилля за виглядання найліпшого рішення, за пробиття нового проти застарілого. Кожний член партії і партійних органів має не лиш право, але і повинність за своїм найліпшим сумлінням виступати з ініціативою, критикою, відмінними поглядами до обговорюваних питань, опонувати будь-якому функціонеріві. Така практика мусять запустити міцне коріння, якщо партія в своїй роботі має захоронитися од суб'єктивізму. Ніхто не сміє обмежувати комуністів у тих правах, утворювати навколо тих, хто виступив з іншими поглядами, атмосферу недовіря і підозрівання, жити проти меншості репресії під будь-яким виглядом, як це було в минулому. Однак партія не може відступити від засади, що після прийняття постанови буде від кожного комуніста вимагати її виконання. В рядах партії всі її члени є між собою рівними, не зважаючи на те, чи мають вони функції в партійних органах або державних та господарських організаціях, або не мають. Хто займає вищу функцію, має однак вищу відповідальність. Партія усвідомлює собі, що не буде глибшого розвою демократії в нашім суспільстві, якщо ґрунтовно не вжиють демократичні засади у внутрішнім житті і роботі самої партії, між комуністами. Вирішування у всіх визначних питаннях і кадрове обсадження функцій мусять бути забезпечене демократичними правилами засідання і тайним голосуванням. Демократизація партійного життя означає і зміцнення систематичних робочих зв'язків між партією і наукою. Виужиємо в цьому напрямі методи консультації, обміну протилежних поглядів і опонентури, тому що функція науки не кінчається підготовкою аналізу і фактів, але мала б на ґрунті партії продовжуватися при слідкуванні процесів, викликаних окремими рішеннями і допомагати при реалізації і контролі правильності рішень практикою.

ЦК КПЧ на своїм грудневім і січневім засіданні наступив дорогу і забезпечить, щоб у наступних місяцях у цілій партії вирішили питання змісту і демократичних методів партійної роботи, відношення між обраними органами і партійним апаратом і випрацювалися правила визначення правомочності і відповідальності окремих органів і складових частин партійного механізму, засади кадрової політики партії, які будуть, крім

є обов'язковим

іншого, забезпечувати доцільну, регулярну обінову керівних функціонерів, запоруки інформованості членів і відношення партійних органів до членів партії взагалі. У підготовці XIV з'їзду партія забезпечить, щоб статут партії відповідав сучасному ступеню її розвитку.

II. За розвій соціалістичної демократії — за нову систему політичного керування суспільством

У минулім десятиріччі партія більше разів ставила на перший план вимогу розвою соціалістичної демократії. Намагання партії були спрямовані на підвищення ролі обраних представницьких органів у державі, підкреслювали значення добровільних громадських організацій і всіх форм активності народу. Політика партії дала ініціативу до того, що були прийняті многі закони, які підвищили охорону прав кожного громадянина. Уже в тезах ЦК КПЧ до XIII з'їзду партії було ясно сказано, що «державна диктатура робітничого класу виконала у нас своє головне історичне призначення» і висловився тут ясно і основний напрям, як далі розвивати нашу демократію: «Система соціалістичної демократії — держава, громадські організації і партія як керівна сила — цілеспрямовано намагаються про те, щоб різні інтереси і підхід трудящих до суспільних проблем проявляли себе демократично, і щоб в самих організаціях соціалістичного суспільства правильно, з точки зору загальносуспільної потреби і цілі, вони рішались. Розвій демократії мусить притім поступати рука в руку із зміцнюваням науковості та фаховості громадського керування».

Наперекір тому до наших днів утримуються у цілій нашій політичній системі шкідливі ознаки централістського директивного вирішування і керування. У відносинах між партією, державою і громадськими організаціями, у внутрішніх відносинах і методах самих цих складових частин, у відносинах державних та інших інституцій з громадянами, в розумінні значення громадської думки та інформованості людей, в практиці кадрової політики — повсюди тут проявляється занадто багато речей, які стерпчують людям життя і одночасно перешкоджають фаховокваліфікованому, науковому вирішуванню і підтримують сваволю. Це передусім тому, що всі ці відносини в нашій політичній системі роками утворювалися як знаряддя виконування центральних директив і мало коли якое давали можливість, щоб саме утворювання рішень було вислідком демократичного почину.

Різні інтереси і потреби людей, які директивне вирішування не передбачало, розумілися як нежадана перешкода, а не як нові потреби людського життя, які політика мусить респектувати. Тому не могли допомогти ані часто добре думані гасла про «підвищення участі людей на керуванні», бо і ота «участь народу» роками означала головно участь при виконванні директив, а не участь у спорі про правильність самих рішень. Тому постійно відстоювалися погляди, накази і втручання, які були свавільні і не відповідали ані науковому пізнанню, ані інтересам різних верств народу та

Є обов'язковим

окремих громадян. Таким способом здійснювані центральні вирішення не могли бути ані діючі, навпаки, вони вели до того, що багато рішень не могли бути виконані, а свідоме керування громадського розвитку послаблювалося. Звичайно, це потім знову утримувало на функціях людей, котрі інакше «керувати» не знають і постійно знову оживляють старі методи і навички, оточують себе людьми, які їм любляться, а не людьми, котрих здібності і характер дають запоруку для виконання функцій. Наперекір постійно підкреслюваному засуджуванню «періоду культу особи» ми не здатні все ще викоренити із життя нашого суспільства декотрі риси, властиві якраз цьому періоду. Це послаблює довір'я людей у здібність партії ґрунтовно змінити такі обставини, часто викликала і оживлювалася стара напруженість і політична нервозність.

Центральний комітет з повною рішучістю готовий перебороти такий стан. Для XIV з'їзду треба сформулювати — як уже було сказано — основні питання розвитку культурної системи у концепції, яка відповідає потребам життя, так само як ми сформулювали засадну концепцію нової економічної системи.

Розходиться про те, щоб перетворити цілу політичну систему так, щоб вона дала можливість динамічному розвитку соціалістичних суспільних відносин, об'єднувала широку демократію з науковим, фахово кваліфікованим керуванням, зміцнювала суспільний порядок, стабілізувала соціалістичні відносини, підтримувала порядок і громадянську дисципліну. Основні сполучення політичної системи мусять притім давати міцні запоруки перед поверненням старих методів суб'єктивізму і владної сваволі. На це дотепер робота партії не була цілеспрямована, але, навпаки, для такої роботи утворювалися часто перешкоди. Всі ці зміни конче вимагають розпочати роботу на підготовці нової конституції ЧССР, щоб її проєкт докладно фахово і прилюдно у всіх важливих питаннях був обговорений, щоб скоро по з'їзді партії міг бути обговорюваний у Національних Зборах.

Однак уже тепер, ще перед XIV з'їздом, вважаємо за конче потрібне практично змінити дотеперішній стан так, щоб розвій соціалізму і його внутрішня динаміка не були гальмувані старими елементами у політичній системі. Наша демократія мусить створити більший простір для діяльності кожної особи, кожного колективу, кожного елементу керівництва, нижчого і вищого, центрального. Люди мусять мати більше можливостей самі обдумувати і висловлювати свої погляди, мусимо радикально змінити практику, яка мінить народну ініціативу і критичні зауваження та пропозиції знизу, як говорить прислів'я, на метання гороху до стіни. Мусимо забезпечити, щоб нездібних, але до всього готових людей насправді вимінили за таких, яким розходиться про соціалізм, про його долю і прогрес, про інтереси і потреби інших, а не про їх особисту владу або вигоди. Це доторкнеться людей як «вгорі», так і «внизу», буде це складний процес, який потриває певний час. Треба, щоб ми повсюди — на всіх ступенях керування, в партії, в державних і господарських органах та в суспільних організаціях — показали, котрий орган і котрий функціонер чи відповідальний працівник за що насправді відповідає, де є запорука поліпшення і де треба змінити інституції, де методи роботи і де вимінити конкретних людей. Ставлення окремих функціонерів до нових завдань і методів їх здібність робити нову політику мусить бути основним мірилом.

Є обов'язковим

Без права нема відповідальності

Основну передумову для правильного розвитку бачимо в тім, щоб у цілій системі керування було для майбутнього ясно, хто, котрий орган і котрий працівник за що відповідає, яку має правомочність і які повинності.

Тому конче потрібно, щоб всі організації мали своє самостійне місце. Замінювання державних органів, органів господарського керування та суспільних організацій партійними органами треба надалі повністю усунути. Партійні рішення зобов'язують комуністів у цих органах, але політика, керівна діяльність і відповідальність державних, господарських і суспільних органів та організацій є самостійною. Комуністи у всіх цих органах та організаціях мусять ініціативно забезпечити, щоб державні та господарські органи і суспільні організації (особливо такі, як РПР, ЧСМ та ін.) ще в цьому році самі ініціативно вирішили конкретні питання своєї самостійної діяльності та відповідальності.

На створенні державної політики бере участь цілий Національний фронт, політичні партії, які його творять, і суспільні організації. Політичні партії Національного фронту є для себе навзаєм партнерами, їх політичний вплив випливає із спільної політичної програми Національного фронту і є, зрозуміло, в'язаний Конституцією ЧССР, повністю виходить із соціалістичного характеру суспільних відносин у нашій країні.

КПЧ розуміє Національний фронт як політичну платформу, яка не розділяє політичну партію на владні та опозиційні у тім смислі, щоб утворювалася опозиція проти лінії державної політики як лінії цілого Національного фронту і велася політична боротьба за владу у державі. Випадкові розбіжні і суперечні погляди організацій Народного фронту, випадкові спори про політику держави — це все рішається на базі спільної соціалістичної концепції політики Національного фронту політичною угодою і об'єднанням всіх частин Національного фронту. Формування політичних сил, що намагаються заперечити цілії такий концепції Національного фронту, усунути Національний фронт від політичної влади загалом, було виключене уже в 1945 році по трагічним досвіді обох наших народів із довоєнним політичним розвитком тодішньої ЧСР; зрозуміло, що і для нашої республіки тепер є неприйнятним.

КПЧ вважає політичне керування марксистсько-ленінської концепції розвитку соціалізму за умов правильного розвитку нашого соціалістичного суспільства. Буде вживати в Національним фронті і в цілій нашій політичній системі марксистсько-ленінську концепцію як концепцію політично керівну так, що для неї буде здобувати засоби політичної роботи — у всіх організаціях нашої системи і прямо в масах робітників і всіх трудящих — таку підтримку, котра їй керівне місце демократичними політичними способами забезпечить.

Добровільні суспільні організації трудящих не можуть замінити політичні партії, але ані навпаки — політичні партії не можуть у нас може виключити організації робітників та інших трудящих із прямого впливу на державну політику, на її утворювання та виконування. Монополізувати соціалістичну державну владу не може ані єдина партія, ані коаліція політичних партій, до неї мусять мати прямий доступ всі політичні органі-

є обов'язковим

своєї власної колишньої діяльності і хоч би найменший інтерес виправлення гальмувати.

Партія свідомо того, що невинно засудженим і перенаслідуваним людям ніхто не поверне втрачені роки їх життя; однак буде пробивати, щоб щезли будь-які тіні недовір'я і приниження, наслідки, які незаконні втручання часто постигали родину потерпілих, і буде дбати про те, щоб всі отак перенаслідувани люди мали повну можливість зайняти належну місце в роботі, у громадському житті і в політичній діяльності. Самозрозуміло, що ані при повній реабілітації осіб не можемо мінити наслідки революційних міроприємть, які в минулих роках зробилися у згоді із смыслом класового законодавства, яке було спрямоване проти буржуазії, її власницьких економічних і суспільних опор. Вся проблема виправлення незаконних репресій в минулі роки має вирішитися з повною відповідальністю належних державних органів, на основі правого впорядкування; ЦК КПЧ підтримує пропозицію, щоб поступ в цих питаннях і проблеми правових наслідків були визначені окремим законом. Широке демократичне розуміння політичних і особистих прав громадян, їх правові і політичні запоруки партія вважає неминучою передумовою потрібного зміцнювання суспільної дисципліни і порядку, стабілізації соціалістичних суспільних відносин. Егоїстичне розуміння громадянських прав, ставлення до суспільного майна на підставі засади, що «з чужого кров не тече», висунання часткових поглядів над загальносуспільні потреби — це все є явища, проти яких комуністи будуть боротися до кінця.

Власним смыслом розвою демократії мусять бути лише висновки практичної роботи, що спирається на ширші можливості для благодійної активності, для забезпечення інтересів і потреб народу. Демократію не можна ототожнювати із загальними пустими бесідами і ставити її проти вимог дисципліни, фаховості та ефективності керування. Однак свобода і неясне визначення прав та повинностей такий розвиток знеможливають, ведуть до невідповідальності, до почуття непевності, а тим самим і до байдужості щодо громадських інтересів і потреб. Одночасно якраз через глибшу демократію і міру громадянських свобод мусить соціалізм доказати, що він перемагає обмежену демократію буржуазну і може так статися привабливим прикладом для прогресивного руху і в промислово розвинених країнах з демократичними традиціями.

Рівноправність чехів і словаків є основою сили республіки

Наша республіка як спільна держава двох рівноправних народів — чехів і словаків — мусить повністю дбати про те, щоб рівноправне впорядкування відносин між нашими братніми народами і місце всіх інших національностей в СССР розвивалося так, як це вимагає зміцнювання єдності держави, власний розвиток народів і національностей і як це відповідає потребам соціалізму. Не можна закривати, що і у соціалістичній Чехословаччині наперекір виравному прогресу при рішенні національного питання

є обов'язковим

проявляються серйозні хиби і засадні деформації державно-правового вирішення відносин чехів і словаків.

Треба підкреслити, що сам асиметричний устрій не був уже принципіально здбний виразити і забезпечити державно-правові відносини двох рівноправних народів, тому що місце одного і другого народу необхідно визначалося відмінним способом. Відмінний спосіб позначився передусім у тому, що функцію чеських національних органів виконували центральні органи, які як загальнодержавні були надпорядковані словацьким національним органам, а тим самим словацькому народу практично перешкоджалося у рівноправній участі при утворюванні і реалізації загальнодержавної політики. Об'єктивні недатки такого рішення найбільше проглиблювала дотеперішня політична атмосфера і практика, що несприятливо впливали на місце і діяльність словацьких національних органів. В таких умовах функції словацьких національних органів послаблювалися і то як у п'ятдесятих роках, так і в концепції Конституції ЧССР з 1960 р. Так словацькі національні органи дісталися до ситуації, коли їх вплив на хід державного механізму стався цокрайнім. Такі недатки не міг — і зважаючи на нездорові елементи політичної атмосфери недавнього минулого — перебороти ані спільний документ ЦК КПЧ і ЦК КПС про зміцнення ролі СНР з 1964 р.

Такий розвиток неминує викликав недорозуміння між нашим народами. В чеських краях при відсутності власних національних органів викликав враження зайвості словацьких національних органів. На Словащині знов викликав переконання, що словаки не є господарями у себе дома і що про все вирішується виключно у Празі.

В інтересі розвою нашого соціалістичного суспільства, зміцнення єдності чехословацького народу і його довіря у політику КПЧ конче потрібно досягти принципіальний поворот і в державно-правовім устрою відносин чехів і словаків і зробити теж належні конституційні зміни. Тому з усією серйозністю напрошується потреба, щоб була респектована вигода соціалістичного федеративного устрою як визнаної і виправданної державно-правової форми співжиття рівноправних народів у спільній соціалістичній державі.

Остаточному федеративному устрою мусить — з організаційних причин — як складова частина і ступінь дальшого розвитку передійти усунення найбільшчих недатків сучасного стану впорядкування державно-правових відносин чеського і словацького народу. Тому треба скласти і ухвалити конституційний закон, який закріпить принцип симетричного устрою як ціль, до якої має наш розвиток по XIV з'їзді в новій Конституції завершитися і який буде новим способом на засаді повної рівноправності рішати місце словацьких національних органів в нашій конституційній системі в найближчому часі — ще перед виборами у Національні Збори та Словацьку Народну Раду. В ньому треба

— конституювати Словацьку Народну Раду як законодавчий орган і Раду міністрів Словащини як колегіальний виконавчий орга і міністерства як резортні виконавчі органи Словацької Народної Ради із розширенням реальної компетенції всіх тих органів так, щоб розподіл законодавчої і виконавчої компетенції між загальнодержавними і словацькими органами по суті відповідав засадам Кошицької урядової програми;

є обов'язковим

Постанова XIII з'їзду КПЧ висунула завдання: «У внутрішньому житті країни далі зміцнювати союз робітничого класу, який є керівною силою в нашому суспільстві, артільного селянства і соціалістичної інтелігенції як політичну основу нашої країни, сприяти взаємному зближенню класів і верств народів й національностей нашої країни та зміцнювати їх єдність». Смыслом сучасної політики є створювати і постійно відновлювати демократичні відносини співробітництва і довір'я між суспільними групами без різниці, зближувати їх сили, об'єднувати їх сили на підставі соціалістичного розвитку всього суспільства.

Всі суспільні класи, верстви, групи, обидва народи і всі національності нашого суспільства тожожні в основних інтересах і цілях соціалізму. Одним з великих досягнень дотеперішнього соціалістичного розвитку є, що вирішальним для оцінення становища і діяльності людей в нашому суспільстві є їх трудові заслуги і прогресивна суспільна активність, а не їх належність до того чи іншого класу або верстви. Партія рішуче засуджує спроби ставити окремі класи, верстви і групи соціалістичного суспільства проти себе і буде усувати всі причини, які між ними створюють напруження.

Однак в ім'я єдності і загальносуспільного інтересу не можна обминати або заслоняти різні потреби і інтереси, які мають окремі люди та соціальні групи за своїм трудовим залученням, кваліфікацією, віком, статтю, національною приналежністю і т. д. В минулому ми часто такі хиби робили.

Соціалізм може розвиватись лише тим, що відкриє простір для різних інтересів людей, і на цій підставі буде демократично створювати єдність всіх трудящих. Це головне джерело вільної суспільної активності і розвитку соціалістичного устрою.

Партія спирається і далі буде спиратись на робітничий клас, який довів, що він може нести головний тягар соціалістичних намагань. В сучасних умовах сполгаємось головню на тих робітників, які своєю свідомістю, тобто, глибоким зрозумінням справжніх інтересів і завдань робітничого класу в революційній перебудові всього суспільства, своєю кваліфікацією, пов'язаністю з модерною технікою, високою ефективністю своєї праці і своєю суспільною активністю виразно допоможуть дальшому прогресу нашого виробництва і всього нашого суспільства. Робітничий клас вступив до революційних боїв тому, щоб усунути будь-яку експлуатацію, ліквідувати всі класові перешкоди, щоб уможливив визволення всіх людей і разом з ними перетворив умови людського життя і характер людської праці, відкрив простір для повної самореалізації людини, а цим всім змінив і самого себе. Ці довгострокові інтереси робітничого класу ще не є повністю реалізовані. Однак сьогодні робітники дістають до рук нові технічні, суспільні і культурні засоби, які їм дозволяють просунутись далі в перетворенні своїх життєвих і трудових умов, поширити елементи цілеспрямованих творчих намагань у своїй діяльності.

Ми сповнені рішучості послідовно відкрити дорогу для уживання всіх творчих і здатих до виконання справ, які робітничий клас має для цих завдань.

В минулому робітники не завжди мали можливість вжити свої безпосередні і специфічні інтереси. Тому партія буде намагатись про активізацію суспільного життя робітників, про створення простору для викори-

стання її політичних і соціальних прав посередництвом політичних організацій, професійної організації і зміцнення демократичного впливу колективів трудящих на керування виробництвом. Буде намагатись про покращення важких праць, про гуманізацію праці і поліпшування трудових умов робітників.

Одним з найважливіших результатів перетворень суспільної структури було створення нової соціальної групи, органічно зростаючої з робітництвом — артільного селянства. Ця діяльність мусять політично доопинитись. Партія буде намагатись про повне господарське зрівноправлення сільського господарства з промисловістю та про оцінення суспільної важливості сільськогосподарської праці. Згідно з висновками VII з'їзду ЄСГА будемо підтримувати виникнення загальнодержавної артільної сільськогосподарської організації та підвищувати її політичну вагу; хочемо усувати всі адміністративно-бюрократичні перешкоди, які стоять на дорозі самостійній ініціативі сільськогосподарських підприємств, все, що загрожує ідеїності артільного підприємства, та що виходить з недовір'я в здібність артільного селянства, самостійно і по-соціалістичному діяти.

Подібно треба буде зрозуміти, що прогресивно змінилась наша інтелігенція, яка стала інтелігентсько-народною, соціалістичною. Вона представляє собою силу, яка творчим спосібом бере участь в розвитку суспільства і переливає багатство науки і культури вільному народові. В сучасній нашій інтелігенції знаходять інші трудящі свою незвідану складову частину і власну життєву силу. Одночасно щедалі тісніше співробітництво технічної інтелігенції з робітниками у виробничих колективах підтверджує процес пережиття попередніх класових границь. Партія буде підтримувати зростаючу єдність між інтелігентською і іншими трудящими, буде боротись проти підривання ролі інтелігенції в нашому суспільстві, яке виникло в останньому часі, проти всього, що порушує відносини між інтелігентською і робітниками. Буде намагатись про справедливе нагороджування складної і творчої душевної праці.

На в робітничому класі, таж і в селянстві та інтелігенції партія сподівається передусім на тих, хто найбільш розуміє і найактивніше пробиває суспільні інтереси, та хто ефективною своєю працею найвиразніше допоможе суспільному прогресу. Співробітництво всіх груп соціалістичного суспільства буде діючим і можливим лише тоді, якщо всі усвідомимо собі взаємну відповідальність, та якщо не будуть преферувати вузькі станові інтереси.

Основою нашої чехословацької державності є добровільне, рівноправне співжиття чехів і словаків. Сформування соціалістичних відносин виникать передумови для зміцнювання братського співжиття наших народів. Наша республіка може бути міцною лише тоді, коли у відносинах обох наших народів і всіх національностей не будуть елементи напруження, первовості і недовір'я. Тому ми повинні рішуче засудити всі прояви, які порушують засаду рівноправності і суверенітету обох соціалістичних народів, до чого в минулому доходило. Єдність чехів і словаків можна зміцнювати лише на основі вільного розвитку їх народної самобутності у зв'язку з розвитком республіки і об'єктивними інтересами трудящих обох народів та на підставі повної рівноправності і добровільності. Наша республіка буде успішною, коли білям будуть розуміти і брати до уваги, чим білям виживається велика господарська і культурна можливість словаків.

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

Найближчими завданнями вважаємо:

а) Випрацювати пропозицію підготувати доповідного розвитку шкільної системи, яка уможливила б стабілізувати розвиток шкільної і освітньої системи на всіх її ступенях, допереду вирішити її кадрові і матеріальні забезпечення так, щоб поступово ліквідувалася нерівномірність розвитку шкільництва в окремих областях країни.

У зв'язку з докорінним зривом підготувати нові плани розвитку основного політехнічного навчання, заснованого на доповідному засвоєнні матеріалу, використавши принцип диференціації за інтересами і талантом. Вирішити невідкладну проблематику середньої загальноосвітньої школи поширенням бази і продовженням доки середньої загальної освіти, поліпшити так підготовку для дальшого навчання на високих школах і одночасно створити умови для праці в практичних професіях тим учням середніх шкіл, які не будуть продовжувати навчання на високих школах.

Спомасти і поступово запровадити систему дальшої освіти молоді вже після 15 року йде прямо на роботу. У зв'язку з техніцистичними і структуральними змінами в нашому господарстві підвищувати вимоги до підготовки молодих кваліфікаційних робітників підбіляючи теоретичної, фактової і загальної освіти учнівської молоді. В сфері освіти керування народною господарством у більшій мірі використовувати ресурси заводів і підприємств для побудови та устаткування фахових училищ, а в обґрунтованих випадках надавати і діяти державні дотації. Не допустити до дальшого зменшення матеріальних засобів для цих закладів. Одноразово точки погляду треба здійснювати і на національних комітетах при побудові і устаткуванні учнівських шкіл.

б) На середніх і високих школах створювати матеріальні і кадрові умови для того, щоб вся молодь, яка має передумови і диспозиції їх досліджувати з попередньої освіти, можна було прийняти на навчання. Тому треба зробити більш еластичну систему приймання на середні і високі школи. Демонструючи методи замінити діяльність економічних і моральних стимулів, державною інформацією і поліпшенням шкільних консультацій, що допоможе чутливіше регулювати приплив студентів на окремі галузі навчання та зближувати адвенту і інтереси окремих осіб з потребами суспільства. Притім середньошкільну і вузівську освіту не розуміти лише як підготовку до певної професії, але як засіб підвищення освіти, культурного рівня людини і її адвентуей оволодіння новими ситуаціями у виробничому процесі та в економічній, соціальній і кваліфікаційній структурі суспільства. Це одночасно вимагає підвищити суспільну відповідальність господарських, культурних і політичних інститутів і кожної окремої людини за використання освіти в практиці.

в) На високих школах послідовно впроваджувати демократичні засади і методи в їх керуванні. Систематично зміцнювати передумови наукової діяльності, єдності навчання і дослідження, зніжувати авторитет і автономію наукових рад високих шкіл. Пова чергово устатковувати високі школи модерніми методами, у тому числі й застосуванням нових технологій, поглиблювати особливі співробітництва між дослідженнями, високими і середніми школами, суцільно використовувати державні установи, дослідницькі установи і державні інституції для проработки наукової діяльності шкіл поширеним доступ до закордонної літератури і надати можливість сту-

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

дійних подорожей і практики в закордонні, а притім правильно розуміти важливість засвоєння пізнань для розвитку науки, еластично аплікувати засади поворотності девізових засобів.

г) Структуральні зміни в народному господарстві, крім іншого, будуть вижадувати перешколювання і доповнювання загальної і фахової освіти дорослих. Тому треба буде взаємодопомогою шкіл, підприємств, суспільних організацій і засобів масової інформації (преса, радіо, телебачення) поглибити і поширити систему освіти дорослих.

д) Законними врегулюваннями забезпечити комплексність керування шкільництва так, щоб підвищилась роль шкільного управління. У зв'язку з цим треба буде посудити діючі вузівського закону з ціллю далі зміцнити демократичні відносини у внутрішньому і зовнішньому керуванні та суспільному місці високих шкіл. Зважаючи на значення шкільництва як основної складової частини національної культури, в повному розмірі використати правомочність органів СНР в шкільництві на Словаччині.

е) Послідовно забезпечити створювання однакових умов навчання та роаміщування і для молоді всіх національних меншостей. Треба покінчити з ігнорантським підходом до вирішення проблем національного шкільництва і створити правові та інституціональні передумови, щоб національні меншості мали можливість висловлюватись до специфічних питань національного шкільництва.

Партія оцінює працю наших учителів у вихованні молодого покоління. Учителі передусім належать школі та молоді, а їх праця не сміє бути нічим порушувана. Виховна і освітня діяльність має цілонародне і загальносуспільне значення. Тому суспільне місце учителів в першу чергу повинні забезпечувати відповідні державні органи і національні комітети. Цьому також мусить відповідати і старослівність про створювання потрібних умов для їх праці. Це означає, забезпечити високий рівень підготовки учителів, розвиток зарплатних реляцій в учителів і інших працівників шкіл так, щоб він був в поєднанні з ростом реальних зарплат працівників інших галузей, і вирішити і інші невідкладні матеріальні потреби учителів, щоб вони могли з повним сконцентруванням виконувати своє відповідальне послання. При проєктах і реалізації шкільної інвестиційної побудови неминуче забезпечувати її комплексний характер, враховуючи квартири для учителів. Партія складовою частиною своєї політики вважає постійно підвищувати престиж, авторитет і суспільне значення вихователів молодого покоління.

Гуманістичне послання культури

Розвиток культури в найширшому смислі є одною з основних умов динамічного і гармонійного розвитку соціалістичного суспільства. Культуру соціалістичної Чехословаччини створюють самостійні і рівноправні культури — чеська і словацька, спільно з культурною, творчістю інших національних меншостей. Культура і мистецтво не є лише оздобою господарського і політичного життя, але життєвою необхідністю соціалістичного устрою. Якщо відстав культура, то не галузь прогрес політики і економіки, демократії і свободи, розвиток людини і людських відносин. Старослівність про культуру, матеріальну і духовну, не є лише старослівністю культурного фронту, але мусить стати справою всього суспільства.

на нашому торзі. Тому треба рахувати з розвитком малих і середніх соціалістичних підприємств, значення яких полягає перш за все в комплектизації виробництва, у швидкому збагачуванні торгу новинками та в пружному реагуванні на різні потреби покупців. У розвитку організаційної структури виробництва та торгівлі потрібно утворювати простір для економічного змагання між заводами усіх видів і форм газдування, в першій черзі у сфері виробництва і продажу споживчого та продовольчого товару.

Визначною мірою до консолідації нашого народного господарства приєднується сільськогосподарське виробництво. Останній період, а особливо майбутні потреби економіки, ясно підносять цю позитивну консолідаційну роль сільського господарства, структура якого мала б розвиватись так, щоб забезпечувало раціональну структуру виживи населення. Тому партія вважає потрібним підвищити і зосередити допомогу держави і всіх галузей, зокрема хімічної та машинобудівельної промисловості, при забезпечуванні піднесення рослинної та тваринної продукції. Це є і надалі залишається першочерговим завданням нашої господарської політики.

Особливе значення для розвитку нашої економіки має кооперативне газдування в сільськогосподарському виробництві. Партія підтримує висновки VII з'їзду артільників, особливо утворення цілодержавні організації сільськогосподарських артільників, право ЄСГА газдувати і в дальших галузях, можливість прямого продажу частини сільськогосподарських продуктів населенню і малоторгівельної сітки. Державні органи будуть допомагати рідати цілорічну зайнятість сільськогосподарського населення. Партія вважає розвиток сільськогосподарського виробництва в артілях і в державних маєтках за вирішальний напрямок сільськогосподарського великого виробництва. Було б корисним, щоб комуністи підготували пропозиції, які будуть розвивати нові форми вужчого зв'язку сільськогосподарських виробців з організаціями їх постачання і збуту сільськогосподарських виробів так, щоб ці нові форми забезпечували прямиий зв'язок сільськогосподарського виробництва з постачанням та збутом і відзеркалювали певну форму бувших господарських кооперативів.

Будемо підтримувати розвиток різноманітних форм позик для сільськогосподарського газдування і пропонуємо перевірити цілу систему позик в сільськогосподарській економіці. Разом з тим Центральний комітет пропонує, щоб сільськогосподарські і інші державні керівні органи шукали і підтримували і дальші форми газдування при використуванні землі в гірських, підгірських і пограничних областях. В пограниччі треба намагатися про утворення дальших добрих умов для підвищення господарської діяльності, тобто дліше використувати сьогоднішні малі превадаркарні, розширювати рекреаційні можливості і здійснювати дальшу інвестиційну побудову. Так стабілізувати заселення пограниччя і нормалізувати його життя. І хоч виробництво одноосібно господарюючих хліборобів творить досить малу частину а усієї продукції, але важливим є полегчувати їх роботу, поліщувати їх умови господарювання і використувати їм кооперацию з артільними і державними підприємствами.

У згоді з пропозиціями XIII з'їзду КПЧ неминучим є також відкрити можливості для артільного газдування всюди там, де артілі зароблять собі на свою діяльність. Окремі артілі буде корисним осамостійнювати

як незалежні і повноправно-господарські та суспільні організації, ліквідувати некорисну адміністративну централізацію артілей і над артільними підприємствами будувати лише такі органи, які виконують для них економічно-проспішну діяльність. У зв'язку з розвитком артільного газдування буде корисним переробити глибші співвласницькі відносини артільників до артільного майна.

Важливим і довготривалим недостатком в економічному житті є низький рівень і недостаток всіх послуг, що знижує життєвий рівень і викликає справедливу неспокійність громадян. Подішення в комунальних службах (вода, газ, каналізація, міський транспорт, чищення міста і т. д.) буде вимагати значні інвестиційні засоби і може вирішитись лише поступово при забезпеченні їх рентабельності. При інших «службах» причина невідходячого стану є в їх організації і адміністративно вимогливому способі керування, в малій заінтересованості працівників на господарських вислідах в нерентабельності деяких послуг, в злому постачанні матеріалом, в низьких і атих інвестиціях.

Завдання держави в економіці

Розмножування суспільного багатства є справою всього нашого суспільства, власні завдання і відповідальність тут припадають як підприємствам, так і керівним органам, передусім урядові. Їх спільним інтересом і завданням є використати підвищення політичної активності трудящих, до якої доходить після грудневого і січневого Пленуму Центрального комітету, і приабати їх для дороги, яка означає консолідацію народного господарства.

Для цього неминуче впорядкувати весь організм здійснювання господарської політики країни. Тут мусять державні і господарські органи вирішити відповідні організаційні питання. Притім партія вважає потрібним, щоб остаточний стан впорядкування відповідав слідуючим засадам:

Вирішування про план і господарську політику країни, з одного боку, мусять бути процесом взаємної конфронтації і алагодження різноманітних інтересів — підприємницьких, споживчих, зайнятих, різних суспільних груп населення, народів і под. — з другого боку, процесом придатної комбінації погляду на довгорічний розвиток економіки і на її безпосереднє підвищення. Неминучою складовою частиною господарської діяльності країни треба вважати діючі міроприємства, які би захищали споживачів проти аловживання монопольного становища і господарської сили виробничих та торговельних підприємств.

Створювання народного господарської політики мусять підкоритись демократичному контролю Національних Зборів і фаховому контролю наукових інституцій. Верховним органом здійснювання господарської політики країни є уряд. Це передбачає таке інституціональне впорядкування центрального керування, яке уможливило б у вирішальному процесі проявляти і об'єднувати особисті потреби і інтереси та при виконанні господарської політики гармонізувати діяльність окремих економічних знарядь та міроприємств і забезпечити інституціональне впорядкування органів господарського керування не єміе одночасно надавати ґрунт для застосування резервних

Є обов'язковим

Будемо також активно підтримувати розвивання господарських відносин зі всіма іншими країнами світу, які про них мають інтерес на підставі рівноправності взаємних вигід і без дискримінації. Ми підтримуємо розвиток прогресивних форм міжнародного співробітництва, головню виробничу і передвиробничу кооперацію, обмін науково-технічних пізнань, торгівля ліценціями і приватні форми кредитного і капіталовкладного співробітництва з заінтересованими країнами.

Відкривання нашого господарства тиску світового ринку вимагає принципово і послідовно позбавлявати монополії закордонної торгівлі від адміністративного розуміння і методів та усувати директивне керування загранично-торговельних трансакцій. В цій області центральний комітет вважає потрібним здійснювати діючу державну торговельну і девізну політику, засновану головню на економічних правилах і апаратах непрямого керування.

Центральний комітет вважає неминучим підвищити правомочність і відповідальність підприємств за конкретне здійснювання міжнародних господарських відносин. Виробничі і торговельні підприємства мусять мати право обирати собі експортну і імпорتنу організацію. Одноразом треба сформулювати умови, при здійсненні яких би мали право самостійно виступати на закордонних ринках.

Довгочасна ізоляція нашого господарства від світових ринків відірвала реляції ціи внутрішнього ринку від реляції ціи світового ринку. В цій ситуації вважаємо неминучим пробити лінію поступового зближення ціи внутрішнього і світового ринку. Практично це означає енергійніше поступати в усуненні різних прибавок і дотацій до ціи заграничного ринку. Підприємства повинні усвідомити, що це лише тимчасовий захист, який їм дає держава та з яким не можуть тривало рахувати, і тому мусять виpracювати програму таких змін у виробництві, яка їм уможливає в найближчі роки заобійтись без дотацій і прибавок. Другою стороною цієї політики ліквідації прибавок ціи і дотацій мусять бути ширший доступ до тих галузей і підприємств в народному господарстві, які здібні ефективно продавати свої вироби на заграничних ринках з точки погляду народного господарства. Партія вважає діючим прискорити потрібні зміни в сучасній системі відносин ціи і налагодити їх поступово як тиском риночних сил, так і господарською політикою країни створювати власну раціональну систему ціи. Ця політика мусять супроводитись енергійними міроприємствами для забезпечення внутрішньої тривкості валюти. Це передбачає розвиток виробництва ефективних і якісних фондів товарів, продаваних на світових ринках, досягнення рівноваги на внутрішньому ринку товарів, грошей і праці, діючу рестриктивну інвестиційну політику забезпечення рівноваги в грошовій білянці і створювання неминучих резерв девіз.

Поступове відкривання нашого господарства світовому ринку, остаточною ціллю якого є створення умов для вимінності нашої валюти, повинно проходити в мірі, яка не нагромадила б дуже багато соціальних проблем і не загрожувала б росту життєвого рівня. Одні треба собі усвідомити, що ми живемо в умовах твердої конкуренції та що кожне збільшення сьогоднішнього добробуту і матеріального розвитку господарства і росту життєвого рівня, в майбутньому.

Є обов'язковим

Проблеми життєвого рівня — невідкладне завдання господарської політики

В розгортанні господарської політики партія має на увазі як основну ціль тривалий ріст життєвого рівня. Однак розвиток господарства в минулому однобічно орієнтувався на ріст важкої промисловості з довгорічним поверненням покладених засобів, який до значної міри проходив на шкоду розвитку сільського господарства і легкої промисловості, розвитку виробництва будівельних матеріалів, торгівлі, послуг і невиробничих основних фондів, головню в квартирному будівництві. Цю односторонність попереднього розвитку господарства не можна усунути з одного на другий день. Однак коли використаємо великі резерви в організації виробництва і праці, а також технічий і економічний рівень виробництва і виробів, коли візьмемо до уваги можливість розумного використання нової системи керування, можемо істотно прискорити створювання ресурсів, і на цій основі підвищити ріст номінальних зарплат і загального життєвого рівня.

Більшу увагу в рості життєвого рівня требакласти на ріст зарплат і платень. Правда, прискорення росту середніх зарплат і платень не можна розуміти так, що в підприємствах будуть підвищуватись зарплати, незважаючи на дійсні результати господарювання. Треба буде послідовно здійснювати принцип залежності розвитку зарплат від дійсної реалізованої продукції, який знайде своє суспільне використання. В цьому напрямі треба буде розпрацювати методи спрямування зарплатного розвитку. Притім треба забезпечити, щоб в поєднанні з ростом зарплат, у виробництві підвищувались і зарплати в шкільництві, охороні здоров'я і інших галузях невиробничої сфери.

Сучасна система дрібноторговельних цін виразно відторгнена від собівартості виробництва, неправильно орієнтує структуру особистого споживання населення, в тому числі харчування, а у своїх наслідках знижує можливий ступінь задоволення його потреб. В цих умовах неминуче в інтересі підвищення ефективності народного господарства і створення передумов для швидшого росту життєвого рівня енергійніше діяти в усунуванні існуючих диспропорцій цін. Рішення цих питань буде вимагати протихідного руху цін окремих виробів і їх груп — підвищування цін одних, а знижування цін — других. Раціональні реляції цін не можна становити і оголосити державним авторитетом, треба звільнити вплив риночних сил на їх створювання. Правда, з цим пов'язаний певний ризик, що зміни реляцій цін будуть проходити при певному рості рівня цін, який створюється тим, що ми з директивної системи керування перебрали ситуацію переваги загального попиту над спонукою. Центральні органи керування мусять — при потрібному звільненні внутрішнього руху цін — регулювати загальні економічні відносини так, щоб не доходило до високого росту рівня цін та щоб забезпечився ріст реальних зарплат мінімально на 2,5-3 % щорічно.

У найближчому часі не можна ґрунтовно підвищувати вимоги на розділювання із суспільних фондів, бо це не обійшлося би без ґрунтового ослаблення нагороди за роботу. Але можна у смислі постанови грудневого Пленуму ЦК КПС з 1967 р. рішати найнеобхідніші проблеми соціальної

політики, як підвищення низких пенсій, продовження плаченої материнської відпустки, допомога сім'ям з дітьми. Далі можна зафіксувати засаду росту соціальних пенсій у згоді з ростом життєвих витрат. Центральний комітет вимагає від державних органів, щоб усунули перешкоди, які послаблюють інтерес громадян тривало. Продовжувати в робочій діяльності до сповнення вимог на пенсію по старості. Хочемо також дослідити виправданість декотрих міроприємств, здійснених у зв'язку з перебудовою соціального устаткування в 1964 р. (наприклад, здання пенсій та можливість його поступової ліквідації, підвищення основи для надавання студентських стипендій і т. п.). Вважаємо неминучим підвищити соціальне забезпечення учасників народної боротьби за визволення. Розпрацюється й концепція та дальший поступ вдосконалення дані з платні так, щоб після 1970 року було можливе справедливше рішати здання прибутків жінок, матерів та осіб, які виховали дітей, а далі посилити міроприємтя на сприятливіший демографічний розвиток.

Важливим фактором, що визначає життєвий рівень і життєвий стиль є турбота про здоров'я людей. У нашому суспільстві ми здійснили багато міроприємств по здоровоохороні, які капіталізм не був здібний вирішити. Але і наперекір тому в цій галузі є багато не використаних можливостей — як в організації здоровоохорони та курортних послуг, так і в умовах роботи лікарів та іншого здоровоохоронного персоналу. Центральний комітет звертається до комуністів та інших працівників здоровоохорони, щоб виступили з ініціативою на вирішення тих проблем, які зайво нервують як громадян, так і працівників здоровоохорони і які впливають з бюрократичних методів лікувальної старанності.

З погляду превентивних турбот на зміцнення здоров'я людей, зокрема дітей та молоді, і ефективного використання вільного часу, вважаємо необхідним, щоб повністю одінити суспільне значення всіх форм фізкультурного виховання і рекреації; в цьому напрямі очікуємо ґрунтовні становища уряду, шкільних органів та ініціативу суспільних організацій.

Визначною квалітативною сторінкою життєвого рівня буде впровадження п'ятиденного робочого тижня, для якого треба створити технологічні, організаційні, економічні та політичні умови так, щоб це можна було здійснити вже наприкінці 1968 року.

Важливим недоліком є те, що в минулих роках не виконувалася програма квартирного будівництва. В сучасному періоді вважаємо рішення квартирного будівництва за рішуче читання життєвого рівня взагалі. Вважаємо неминучим зосередити сили на цій ділянці і досягти і потрібну підтримку уряду та державних органів для ґрунтовного підвищення кількості річно будованих комплексних квартир будівельними організаціями та для використання ініціативи населення при побудові родинних будинків. Разом з тим треба розпрацювати концепцію довгодої політики, яка б відповідала мінливим суспільним умовам, яка б здобула довір'я та підтримку населення, приспіла до інтересу громадян до побудови та модернізації квартир і спрямовувала розвиток матеріального базису будівництва та його потужності. На перехідний період потрібно буде намагатися і про використання будівельних організацій та робочих сил інших держав, а побудову зосереджувати до міст, які цього найбільше потребують.

Характерним є те, що для бюрократично-централістичних тенденцій,

Є ОБОВ'ЯЗКОВИМ

які в минулому знов і знов застосовувались в нашому житті, що одним з міст найбільше досягнутих нечутливістю до людей є саме центр нашої республіки — Прага. Столиця, в якій працюють досвідчені і висококваліфіковані кадри робітників, техніків, науковців, артистів, організаторів нашого будівництва, в якій зосереджене величезне багатство пам'яток та культурних вартостей, доплатила важко на сектарство в економіці і політиці, на низький рівень відповідальних працівників. Її матеріальне устаткування не відповідає її суспільним функціям, зростаючому туристському руху ані потребам життя її жителів. Незаперечною вимогою є прискорити квартирне будівництво в столиці, а крім того зосередити зусилля хоч на дальші проблеми, які найбільше стерпчують людям життя у Празі: міський та приміський транспорт і утримування чистоти міста. Подібно треба рішити проблеми столиці Словаччини — Братіслави. Постаратися про те, щоб якнайбільше дітей з цих міст могло провести вакації поза столицю у зв'язку з недостатком можливості рекреації в Празі.

Центральний комітет такої думки, що наперекір швидшому росту життєвого рівня не відповідають далеко сучасним потребам дотеперішні вислідки ані ці мироприйняття. Невідповідають ані дійсним можливостям нашої економіки, низька ефективність якої, правда, утворює перешкоди, які можна в дальшому заспокоюванні особистих і суспільних потреб переконувати лише зусиллям до мобілізації резерв та розвитком джерел у виробництві. Виправлення в нашому господарстві вимагає час. Але ми переконані, що на основі послідовного здійснювання економічної реформи і при активізації всіх комуністів і безпартійних наша країна здібна вступити на дорогу швидкого, модерного розвитку економіки.

Рациональним використанням джерел Словаччини до процвітання республіки.

Економіка ЧССР є інтеграцією двох народних економік, яка уможливило подвоїти економічний потенціал цілого нашого суспільства. Це зумовлене використанням джерел і резерв росту обидвох народнополітичних областей в інтересі ефективного розвитку чехословацького народного господарства, як і міжобласним соціально-економічним вирівнюванням. Нове державно-правове упорядкування повинно спиратися на інтеграційні основи і дальші інтеграційні тенденції в цілодержавній економіці.

В дотеперішньому розвитку Словаччини в рамках єдиної чехословацької економіки настали виразні зміни в господарському і життєвому рівні. Словаччина стала розвиненою, промислово розвиненою частиною республіки. Для дальшого розвитку інтегрованої чехословацької економіки не є вирішальними частково окремі управи, але принципове розпрацювання рационального вчленення народно-політичних областей до цілодержавного господарського комплексу.

При виразних успіхах виникли і важливі проблеми. І коли поділ Словаччини на створюванні народного прибутку зріс з 14,2 % в 1948 році на 24,4 % в 1963 році, не відповідає можливостям росту, якими

є обов'язковим

і монополістичних інтересів та мусить забезпечити виразу перевагу інтересів громадян як споживачів і головних носіїв господарського руху. В усіх центральних економічних органах неминуче забезпечити високу фаховість, раціоналізацію і модернізацію керівної роботи і цьому підпорядкувати і потрібні кадрові зміни. Все це мусить забезпечувати група владних органів, які займаються аналізом народного господарства, спрацьовують варіанти цього розвитку і народногосподарський план, порівнюють плановий розвиток з дійсним розвитком на ринку і на підставі цього приймають діючі економічні міроприємства і под., і, таким чином, систематично і цілеспрямовано впливають на дійсний рух в економічній сфері (тобто, діяльність підприємств і їх об'єднань) в напрямі, який становить господарська політика країни. Державні органи виступають супроти підприємств, їх об'єднань і інтеграційним угрупованням як супроти інших самостійних правових суб'єктів. Засоби, з якими країна господарить, є результатом праці всього народу, і вони мусять служити такому задоволенню загально-суспільних потреб, які суспільство уважає як розумні і діючі.

Важливою складовою частиною економічного керування мусить стати продумана технічна політика, яка спирається на аналіз технічного процесу в цілому світі і власну концепцію господарського розвитку. Її ціллю буде спрямовувати технічний рівень виробничої бази і створювати економічні умови, які би викликали міцний інтерес в шуканні і застосовуванні най-модернішої техніки.

У зв'язку з цим було б діюче, щоб відповідні державні органи перевірили всі види публічних витрат та щоб уряд випрацював програму державних і публічних міроприємств економії. Державний бюджет мусить стати знаряддям відновлення рівноваги, а не її послаблення. Центральний комітет вважає неминучим і можливим викрити і розумно використати внутрішні і зовнішні ресурси для прискороного відновлення економічної рівноваги.

Одночасно центральний комітет закликає всі підприємства, їх об'єднання, заводи і цехи, щоб у зв'язку з підвищеною економічною правомочністю випрацювали і реалізували програму раціоналізації всіх керівних, виробничих і торговельних діяльностей з ціллю злагодження праці і зниження витрат на виробництво. Програма раціоналізації є передумовою економічного оцінення побудованих потужностей і технічної модернізації виробництва.

Вкладаємо багато надії до відновлення позитивних функцій ринку як необхідного механізму існування соціалістичної економіки і перевірки того, чи праця в підприємствах була зроблена суспільно діюче. Однак маємо на увазі не капіталістичний, але соціалістичний ринок, а не його стихійне, але регульоване використання. План і загальнодержавна економічна політика мусять виступати як позитивна сила в напрямі нормалізації ринку, проти тенденцій економічної нерівноваги і проти монополізму оволодіння ринку. Суспільство мусить планувати з потрібним розглядом, перспективою, науково виявляти можливості свого майбутнього розвитку і обирати його найрозумніші напрями. Однак цього не можна досягти придушуванням самостійності інших риночних суб'єктів (підприємств і населення), тому що, таким чином, з одного боку, бул би піддманий інтерес, який забезпечує господарську раціональність, а, з другого боку, деформувалися

є обов'язковим

б інформаційні і вирішуючі процеси, які для існування економіки є неминучими.

Господарську структуру Чехословаччини, її технічний рівень, концентрацію і спеціалізацію треба розвивати так, щоб вона була спроможною швидше реагувати на господарські зміни вдома і у світі.

Рівень приспособлювання і еластичності народного господарства є також результатом кваліфікаційного і технічно-культурного рівня трудящих, їх здібності швидко приспособитись до технічних і економічних умов виробництва, які міняються. З точки погляду ресурсів господарського росту в Чехословаччині якраз робоча сила, її здібність і якість, технічно-культурний рівень, її приспособлюваність і мобільність мають дуже велику важливість. Навіть з точки погляду майбутнього господарського росту чехословацьке господарство не має найнадійніші ресурси, ніж якраз її великі людські ресурси. Чеський і словацький робітник та хлібороб завжди були відомі своєю хитрістю, спритністю, творчим підходом до праці. Однак директивний спосіб керування спричинив, що нова генерація лише частково перебрала ці властивості від старшої генерації. Замість почуття задоволення з добре керованого і добре виходячого діла, поширилась часта байдужість, механічне виконання завдань, резигнація над ситуаціями, які спричинило некваліфіковане, неініціативне керування. Виходом і умовою для усунення цих втрат партія вважає те, щоб на керівну посаду приходили люди справді здібні, які зуміють створити собі природний авторитет трудових колективів своїм фаховим і людським рівнем.

Діючіше включення до міжнародного розподілу праці

Досвід довгорічної ізоляції господарських одиниць від конкуренційного тиску світового ринку зовсім однозначно вказує, що цим для діяльності господарських одиниць створюються виняткові умови, результатом яких є головню релятивне відставання в темпі технічного прогресу і йому зумовлених змін в господарстві, втрата конкуренційної здібності наших виробів на світових ринках і створювання великого напруження в зовнішніх торговельних і грошових відносинах. Зважаючи на обмежену базу сировин нашого господарства та зважаючи на обмежений розсяг внутрішнього ринку без широкого включення нашого господарства до міжнародного розподілу праці, немислима реалізація змін в матеріальній базі виробництва, які з собою приносить науково-технічна революція.

Основою розвивання міжнародних відносин і далі буде господарське співробітництво з Радянським Союзом і іншими соціалістичними країнами, головню країнами, які об'єднані в РВГП.

Однак треба бачити, що в майбутньому успіх цього співробітництва буде в дедалі більшій мірі залежати від конкуренційної здібності наших виробів. Місце нашої країни в розвиванні міжнародного розподілу праці буде тим міцнішим, чим загальнішу зміцність наших виробів ми досягнемо. У відносинах між країнами РВГП будемо намагатись про те, щоб повніше пробивались погляди економічної калькуляції і взаємної вигідності обміну.

Визначною традицією комуністичної партії від її виникнення було, що вона зуміла навколо себе згуртувати найліпших творців культури і мистецтва. Про це свідчить не лише соціалістична орієнтація нашого довоєнного художнього авангарду, але і дійсність, що після визволення в 1945 році переважна частина культурної інтелігенції стояла на стороні лівиці або прямо в рядах партії. Пізніше, головню на початку п'ятдесятих років, були деякі представники культури дискриміновані, деяких спостигли необгрунтовані політичні репресії та була деформована і культурна політика партії.

Документи XIII з'їзду мали стати виходом нової культурної політики, яка нав'язувала би на найліпші традиції минулого і багатий позитивний досвід з періоду після 1956 року і після XII з'їзду КПЧ. Однак відживаючі бюрократичні підходи і старі методи керування перешкождали розвивати ініціативу з'їзду. Протиріччя між оголошеною і здійснюваною політикою створювали конфліктне напруження і підв'язували ангажованість та розвиток соціалістичної культури. Центральний комітет дослідить всі причини цих конфліктів і створить сприятливі умови для нормалізації ситуації.

Відхиляємо адміністративні і бюрократичні способи здійснювання культурної політики, сторонимось від них і будемо їм заборонювати. Художня творчість не сміє піддаватись цензурі. Ми маємо повне довір'я до творців культури і очікуємо їх відповідальність, зрозуміння і підтримку. Шануємо собі те, як творці і працівники культури помагали пробивати і створювати гуманістичний і демократичний характер соціалізму та як взяли активну участь в усуванні гальмуючих моментів в його розвитку.

Треба подолати вузьке розуміння суспільної і людської функції культури і мистецтва, переоцінювання їх ідеологічної і політичної ролі та недооцінювання їх основних загальнокультурних і естетичних ролей в перетворенні людини та її світу.

Партія буде захищати і забезпечувати як свободу художньої творчості, так і право на доступ художніх творів.

Суспільно керувати культурою означає передусім створювати добрі умови для її розвитку. Законно виникаючі протиріччя будуть рішатись дискусією і демократичним вирішуванням. Потрібну автономію культури і мистецтва мусить проявляти і самоврядне вирішування культурних працівників в галузі їх діяльності. Для державних органів вони мусять стати неминучими партнерами. Ми переконані, що комуністичні інтелектуали і всі інші керівні працівники в галузі культури та мистецтва здібні відповідально і самостійно співстворювати та здійснювати політику партії в державних, суспільних, культурних інституціях, що вони є запорукою соціалістичної, гуманістичної орієнтації нашої культури.

Суспільне діяння культури не стоїть поза політичні контексти. Будемо дбати про повне респектування Конституцією забезпеченої свободи інших поглядів. Однак комуністична партія не може здатись своїй інспіруючій ролі, намагання, щоб і художня творчість діюче помагала формувати соціалістичну людину в боротьбі за перетворення світу. Партія буде послідовно здійснювати свою політичну програму, буде підтримувати розвиток марксистського мислення.

Соціалістична культура належить до першорядних факторів проникання соціалістичних і гуманістичних ідей до світу. Вона помагає об'єднувати гуманістичні течії світової культури. Має здібність зближувати соціалістичні народи і зміцнювати співробітництво та братські відносини народів

Є обов'язковим

і національностей. Для наших народів культура є традиційно визначною цінністю, якою ми перед світом завжди доказували свою життєздатність і самобутність. Однак тлумачення народних традицій культури чехів і словаків в минулому завжди було однобічним, цілі визначні періоди з нього були штучно виключені. Ми повністю зголошуємось до гуманістичних традицій національних культур і будемо підтримувати всі сили, які залучать цей заповіт до сучасної свідомості чехів і словаків.

Ми є захисниками як інтернаціональності, так і народної специфіки культури. Вважаємо неминучим швидко здійснити діючі міроприємства, щоб культура на Словаччині мала однакові умови і можливості як в Чехії, щоб диспропорції не збільшувались, але зчезали. Рівноправне становище народних культур вимагає і рівноправного становища народних інституцій. В компетенцію народних органів на Словаччині належить керувати вирішальними знаряддями народної культури, якими є радіо, телебачення, фільм, наукові установи, художні союзи, книжкова культура, старослівність про пам'ятки і ін. Неминуче треба забезпечити репрезентацію словацької народної культури в закордонні; поширити обмін інформацій і культурних вартостей між чеським і словацьким народами; забезпечити культурне життя словаків в чеських краях та чехів на Словаччині, на рідній мові.

Подібні засади треба застосовувати і у відносинах до культури всіх національних меншостей в ЧССР з усвідомленням, що йдеться про окремі культури, а не про тлумачення чеської і словацької культури в іншій мові. Культура національних меншостей є органічною складовою частиною чехословацької соціалістичної культури, але одночасно вона є в контексті з загальною культурою власного народу, з якою вона нерозривно пов'язана. Матеріальні умови і кадрові питання дальшого розвитку культур національних меншостей треба забезпечити інституційно, з точки погляду потреб національних меншостей створити наукові і культурні інституції та роботу ділянку. Вирішальна роль і старослівність про матеріальне забезпечення культури національностей належить державним органам, національним комітетам спільно з культурними союзами окремих національних меншостей.

Ми будемо старатися не лише про культурну творчість, але й про систему посередництва культурних вартостей, намагатися про активну участь громадян в розвитку соціалістичної культури та про їх культурне виховання, про найтіснішу кооперацію і комплексне діяння масової і місцевої культури. Вважаємо неминучим перевірити причини жадливих недостатків культурного і естетичного виховання та зробити міроприємства для поліпшення; створити достаток матеріальних, організаційних і інших умов культурної діяльності, звільнити організаційні форми — уможливити створення різних культурних і займових товариств, а саме, щоб могли обласно і загальнодержавно об'єднуватись; — дотворювати діючу мережу культурних закладів при активній участі національних комітетів, заводів, суспільних і займових організацій; — крім головних міст, цілеспрямовано будувати дальші визначні регіональні культурні центри.

Всю область культури, зважаючи на її значення, треба достойно і відповідально економічно забезпечити, зберегти її від стихійності ринку і комерсійності. В дусі резолюції XIII з'їзду пропонуємо, щоб влада прискорено докінчила підготовлювати рішення цілого комплексу економіки куль-

тури. Плановані вклади до культури мусять бути стабілізовані і в поєднанні з розвитком народного прибутку мусять прогресивно підвищуватись. Одночасно будемо підтримувати добровільне об'єднування засобів промислових і сільськогосподарських заводів, національних комітетів і суспільних організацій на культуру. Засоби, покладені до культури, можуть стати визначним знаряддям їх розвитку, якщо той, хто буде ними господарювати, стане модерним соціалістичним об'єднувачем.

Найважливішими завданнями, які залежать від нового господарювання з засобами на культуру в загальнодержавному масштабі, вважаємо: забезпечити матеріальну старосливість про творців визначних культурних цінностей; усунути неправильності в гонорарній, зарплатній, прибутковій і податковій системі в культурі; — в якійкоротшому часі покрити всю територію республіки якісним сигналом радіо і телебачення, в 1970 році почати передачі другої телевізійної програми; — поступово ліквідувати аварійний стан поліграфії; — для преси і видавництв забезпечити більше поліграфічного паперу в бажаному асортименті; — поліпшити старосливість про художні пам'ятки і зберегти художні ремесла, крім іншого, й тим, що тут створиться простір для кооперативного чи приватного підприємства.

Плановані вклади до культури повинні зосереджуватись в органах, які керують культурою, а ці їх мають розділювати культурним інституціям. Передумовою діючої економіки культури є підвищувати господарську самостійність і відповідальність культурних закладів, підприємств і колективів. Самостійне господарювання поведе їх до раціональнішого використання засобів і можливостей, до підвищування подникавості.

Міжнародне становище і загранична політика ЧССР

Програму дії будемо здійснювати в складній міжнародній ситуації, дальший розвиток якої буде впливати на реалізацію деяких важливих засад програми. З другого боку, і обновницький процес соціалізму в ЧССР уможливить, щоб наша республіка діяла активніше на цей міжнародний розвиток. В боротьбі соціалістичних і демократичних сил проти агресивних сил світового імперіалізму ми рішуче стоїмо на боці прогресу, демократії і соціалізму. З цієї точки погляду ми визначаємо і своє відношення до найпекучіших міжнародних проблем сучасного і нашу участь в загальносвітовій боротьбі проти сил імперіалістичної реакції.

Характеристичною рисою сучасних міжнародних відносин є боротьба соціалістичних і демократичних сил проти агресивної політики світового імперіалізму. Ми стоїмо на боці прогресивних сил світу, з чого ясно впливає і наше ставлення до найпекучіших міжнародних проблем сучасного і наша участь в загальносвітовій боротьбі проти сил імперіалістичної реакції.

ЧССР буде формулювати власну точку погляду до основних питань світової політики, виходячи з реального відношення міжнародних сил і з усвідомлення, що є активною складовою частиною революційного процесу у світі.

Є обов'язковим

Основна орієнтація чехословацької заграничної політики зродилась і потверджувалась в часі національно-визвольної боротьби і в процесі соціалістичної перебудови нашої країни — це союзництво і співробітництво з Радянським Союзом і іншими соціалістичними країнами. Ми будемо намагатись про те, щоб дружні відносини з нашими союзниками — країнами світової соціалістичної співдружності — далі поглиблювались на підставі взаємної пошани, гегемонії і рівноправності, взаємного респектування і інтернаціональної солідарності. В цьому смислі будемо активніше і з продуманою концепцією допомагати спільній діяльності Ради взаємної господарської допомоги і Варшавського договору.

Наша наука, культура і мистецтво можуть набагато більше зміцнювати і посилювати міжнародний авторитет соціалістичної Чехословаччини у світі. Чехословацька загранична політика мусить створювати умови та поширювати простір для міжнародного застосування нашої культури в закордонні. Широке застосування нашої науки і мистецтва в закордонні помагає діюче доказувати переваги соціалізму і можливості активної політики мирного співіснування.

У відношенні до малорозвинених країн соціалістична Чехословаччина буде помагати дальшому розвитку протиімперіалістичного фронту, а за своїми силами і можливостями підтримувати всі народи, які борються проти імперіалізму, колоніалізму, неоколоніалізму, за зміцнення їх гегемонії і національної незалежності та за господарський розвиток. Тому й надалі будемо підтримувати стачечну боротьбу в'єтнамського народу проти американської агресії. Також будемо підтримувати політичне рішення кризи на Середньому Сході.

Супроти розвинених капіталістичних країн будемо активно проводити політику мирного співіснування.

Наше географічне місцеположення, а також потреби і можливості промислової країни вимагають, щоб ми здійснювали активнішу європейську політику, яка прямує до розвивання взаємно вигідних стосунків зі всіма країнами і міжнародними організаціями та до забезпечення колективної безпеки європейського континенту. Будемо послідовно виходити з існування двох німецьких країн, з дійсності, що НДР, як перша соціалістична країна на німецькій землі, є визначним мирним чинником в Європі, з неминучості підтримати реалістичні сили в Федеративній Республіці Німеччини і одночасно протистояти неонацистичним і реваншистським тенденціям в цій країні. Чехословацький народ хоче жити в мирі зі всіма народами. Хочє розвивати добрі відносини і співробітничати зі всіма країнами, в інтересі зміцнення міжнародного миру і безпеки та взаємного довір'я в господарській, культурній, науковій і технічній області. Активніше ніж дотепер будемо використовувати членство нашої республіки в міжнародних організаціях, головню в ООН і її органах.

Наша загаранична політика не використовувала всіх можливостей активно виступати, не приходила ініціативно з власним поглядом до багатьох важливих міжнародних проблем. Центральний комітет КПЧ, Національні Збори, уряд і відповідне міністерство мусять ці недостатки швидко усунути і систематично діяти, щоб наша загаранична політика повністю проявляла як народні, так і інтернаціональні інтереси соціалістичної Чехословаччини.

Повне розгорнення міжнародної ролі соціалістичної Чехословаччини не-

Молодь і її організації

У молоді бачимо продовжувача справи соціалістичного перетворення суспільства. Сучасна політична активність і участь молоді у обновницькій громадській процесі доказує необґрунтованість павшальних заходів, які часто падали неправильно на її адресу. Вирішальна частина трудящої і студентської молоді своєю енергією, критичністю, смислом для діловості і новаторськими почини є природним союзником і визначним чинником при утворюванні і реалізації програмних цілей партії. Тому так само конче потрібно широко і з довір'ям відкрити молодим людям двері у нашу партію.

Одночасно треба дати молоді всіх соціальних категорій відносно до віку і здібностей повну можливість співвирішувати всі її і громадські справи у представницьких органах; її організації визнати як партнерів партійних і громадських організацій, господарських органів, національних комітетів і дирекції шкіл при вирішуванні соціальних трудових, студійних та інших невідкладних проблем молоді та дітей; молодим людям дати можливість вчасно застосувати знання, кваліфікацію і талант на відповідальних місцях, включно місць керівних; при їх участі будувати культурні, фізкультурні і рекреаційні осередки, щоб могли здорово і ефективно провести вільний час; роботу добровільних та професійних інструкторів, тренерів та інших працівників, які свій час і знання самовіддано присвячують дітям і молоді, оцінювати як високо громадськокорисну і заслужну діяльність.

У зв'язку з тим мусимо сказати декілька самокритичних слів і про відношення партії до ЧСМ. Донедавна ми від нього чи від його представників хотіли, щоб між молодь приносили більш-менш готові вказівки, які часто були вислідком суб'єктивних поглядів і нечуyno втручалися у внутрішні справи організації молоді. Недостатньо ми вели і молодих комуністів до того, щоб вони брали участь у творінню політики партії тим, щоб рішуче відстоювали розвивали і виражали інтереси, потреби, вимоги і погляди молоді, як колективу і окремих груп. Тим самим послаблялася ініціатива молоді і роль її організації у громадському і політичному житті. Допомогала цьому і неправильна засада тз. в. прямого керування ЧСМ партією.

Самостійність молодіжного і дитячого руху однак не викреслює, але передбачає ясне ідейне керування, систематичний інтерес цілої партії про проблеми молоді і виховання дітей, практичну допомогу комуністів дитячим і молодіжним колективам та чуйне ставлення молодих людей у повсякденному житті.

Різноманітність потреб, інтересів і часто змінних примх молоді, яка сама щодо віку, а також соціально, кваліфікаційно та інакше між собою диференційована, вимагає і різноманітні та диференційовані організації дітей та молоді. Крім моментальних дільничних інтересів і примх різних груп молоді існують однак невідкладні сучасні і перспективні потреби та інтереси, що торкаються цілого молодого покоління, котрого вираження і відстоювання вимагає спільний поступ всіх визначних відділів молоді і цьому відповідно організації та громадської репрезентації молоді. Думаємо, що без того, щоб ми хотіли молодим людям давати рецепт на структуру молодіжної організації, що сучасним потребам і стану молодіжного і дитячого руху найліпше відповідає форма федерації.

У значній мірі буде залежати і від дотеперішніх органів ЧСМ та інших громадських організацій, як вони допоможуть цьому процесу, щоб здорова ініціатива молоді не затиснулася, ані зайво не розбивалася, щоб доцільно використався весь досвід і можливості при гляданні оптимального розвитку нашого соціалістичного молодіжного і дитячого руху.

III. Народне господарство і життєвий рівень

XIII з'їзд схвалив висновки, які констатують, що оздоровлення нашої економіки і перехід до позитивного розвитку господарства, не може відбутися традиційними методами або частковим вдосконаленням директивної системи керування і планування, але засадною зміною механізму соціалістичної економіки. Перемогла ідея економічної реформи, основою якої є нова економічна система, оновування позитивних функцій соціалістичного ринку, необхідні структуральні зміни економіки та глибока зміна ролі господарського плану з апарату, яке наказує, на апарату, яким суспільство науковим способом знаходить найвигідніше довгочасне заміршення свого розвитку; зміна з апарату пробивання суб'єктивістично визначених матеріальних пропорцій на програму економічної політики, яка забезпечує ефективний розвиток господарства і ріст життєвого рівня. Здійснення перших важливих кроків господарської реформи зустрілось з активною підтримкою трудящих, фахівців і широкій громадськості.

Певні риси господарського розвитку в минулих двох роках, ліпше виуживання виробничих факторів, зменшення частки матеріалових накладів на суспільному продукті, зростаюча спроможність покупців на технічний рівень і якість виробів і под., повністю підтвержують правильність висновків, прийнятих XIII з'їздом. Ці позитивні риси господарського розвитку досі не проявились в ліпшому задоволенні потреб суспільства, ані в зниженні напруження на внутрішньому ринку. Це має ділові причини в тім, що ще сильно звучать попередні тенденції, відживає старий склад виробництва і заграничної торгівлі, а виробництво лише поволі приспособляється змінам і зростаючій потребі попиту. Це пов'язане з багатьма непослідовностями і прогалинами при вживанні програми економічної реформи.

Замість систематичних намагань про об'єктивізацію риночних критеріїв, яка би викрила економічну відсталість і старі деформації господарської структури і поступово виключала би їх існування, досі в значній мірі діють намагання деформувати ці критерії, приспособлювати їх даним умовам і створити так сприятливу ситуацію, в якій відсталість і деформації залишаються приховані; вони можуть відживати і далі приживляватися на рахунок нас всіх.

В господарській політиці далі панує система протекційної економічної відсталості, яка, щоб уникнути ценової, субвенційної, дотаційної підтримки, годовно з системою надбавок в заграничній торгівлі. Непроглядна складність протекційності створєє умови, в яких вона може існувати з в багати-

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

диспонує Словаччина. (Вигідне географічне положення, квалітативні зміни у фонді робочих сил, можливість просторової концентрації, нова база хімії, металургії, палива та енергетики, сільське господарство, природне багатство).

Процеси соціально-економічного вирівнювання Словаччини і чеських країв характеризує їх внутрішнє протиріччя. Незаперечним успіхом політики партії є усунення соціальної і господарської нерозвиненості і зниження релятивних різниць на жителя. Випередження росту, правда, не вистачало на зниження абсолютних різниць. Вирівнювання не базувалося на концепції народногосподарської ефективності розвитку Чехословацької економіки.

Головні причини існуючих проблемів полягають перш за все в тому, що екстензивний господарський ріст ЧССР виразно приміювався і в господарському розвитку Словаччини. Потенціальне джерело росту не використовувалося раціонально, в промисловості і в сільському господарстві. Серйозно відстала терціална сфера, особливо будівництво науково-дослідної і розв'язкової бази. Розвиток Словаччини не був достатньо координований, здійснювався по разортиа шляхах та без внутрішніх інтеграційних відносин модерних економічних одиниць.

Інтенсивний розвиток економіки Словаччини, зумовлений сукупністю міроприємств, пов'язаних з рішенням короточасних конкретних проблем, з внясенням нової системи керування та з визначенням компетенції та правомочі словацьких народних органів.

Міроприємства на ускорення економічного розвитку Словаччини до 1970 року представляють вихідний пункт принципового повороту вчленення Словаччини до переходу чел. економіки на дорогу інтенсивного росту. Разом з тим треба далі глядати можливості рішення актуальних проблем: зайнятості, відсталості мірообласті з особливою увагою на ті, які заселяють мадярські та українські спільнотадіяни, специфічні проблеми життєвого рівня, особливо квартирна проблема і т. д.

Для довгочасного розвитку економіки Словаччини вирішальними є ґрунтовно підвищити участь Словаччини на створюванні та використовувачні народного прибутку і досягти, щоб завдання економічного вирівнювання вирішилось в основному до 1980 р.

Це вимагає швидкий розвиток господарства на Словаччині, як цьому є в середньому в цілій державі. Це передбачає виразно підтримувати прогресивні структуральні зміни, інтенсифікувати сільськогосподарське виробництво і нав'язувати оброблювальну промисловість; всебічно розвинути терціалний сектор; цілеспрямовано просторово концентрувати виробництво та інфраструктуру.

Розвиток Словаччини здійснюється в рамках нової системи керування. Але у своїй сучасній подобі не створила простір для політики розвитку народно-політичних областей. Дотеперішнє впорядкування плану та економічних засобів не вистачає. Тому потрібно переробити систему керування так, щоб і територіальні та народні аспекти розвитку стали рівноцінною органічною складовою частиною в системі керування цілого народного господарства.

Діяльність редакції
при використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

Розвиток науки, освіти і культури

В сучасному етапі мусимо розвиток нашого суспільства в набагато більшій мірі спертися на розвиток науки, освіти і культури. Підеться про те, що їх багатство повністю, до всіх наслідків використалось для соціалізму та щоб вся наша громадськість розуміла вимоги, які пов'язані з творчою працею на цих ділянках.

Росте значення науки в нашому суспільстві

Соціалізм виникає, утримується і перемагає об'єднанням робітничого руху з наукою. Між тими силами нема підпорядкування і компромісу. Чим рішучіше і одвертіше поступає наука, тим більше вона діє у згоді з інтересами соціалізму; чим більших успіхів досягають трудящі, тим більший простір відкривається для науки. Соціалізм стоїть і падає з наукою, так само як стоїть і падає з владою трудящих.

Якщо наукове дослідження має бути безперервно ініціатором нових рішень, нових думок, які ніколи не заспокоюються з досягненим пізнанням — а це тепер у всіх напрямках життєво нам потрібно — йому мусить забезпечитися самобутнє автономне визнання і не сміє підчинятися зовнішнім втручанням і директивам — як це було в минулому. Наукові дискусії, наукові твори, журнали і под. не можуть підлягати жодній цензурі.

В сучасному періоді, в часі наступу науково-технічної революції у світі виразно міняється місце науки у суспільстві. Її вжиття у всьому суспільному житті стає основною передумовою інтенсивного розвитку економіки, старання про людину і її життєве середовище, культури суспільства і росту особи, модерних методів керівництва і управління, розвою зв'язків між людьми і вирішення найрізноманітніших питань, які приносить наш час. У довгодобій перспективі якраз на полі науки і техніки вирішується про перемогу соціалізму над капіталізмом.

Тому партія вважає за одне з першорядних своїх завдань утворювати постійно ширший простір для розвою творчої наукової роботи і для вчасного і діючого вжиття її результатів у суспільній практиці.

Одночасно з побудовою соціалізму у нашій країні була побудована помірно уцілена база наукового, аплікованого дослідження і розвитку, що своїм розсягом і значенням не зрівняно більша ніж у попередній час. Виросло много кваліфікованих наукових працівників, які своїми вислідками визначно допомогли при побудові нашої країни і рівень яких признає цілий світ. Наперекір тому, у нас є можливість, які соціалізм дає для розвитку науки і особливо для вжиття її результатів на користь суспільству. Дотепер ані здалека вони повністю не використалися, що спричиняють постійно ще резортні бар'єри між наукою, робочими ділянками технічного розвою і виробництвом. Причина цього є у непружності директивної системи керування, що пов'язана з низькою фаховою кваліфікацією керівних кадрів; у дослідженні самім однак передусім є різниця в рівні робочих ділянок аплікованого дослідження, як є спричинені недостатньо кваліфікованих наукових працівників. Треба буде поліпшити передусім вибаву простору нашої дослідницької бази; особливо на вищих школах такий стан знеможливає їх величезну дослідницьку потужність. Працівники наукового

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

і технічного дослідження по праву домагаються усунення недостатків і неоперативності поліграфічної бази.

Для вирішення дотеперішнього стану будемо надалі передусім значно поліпшувати матеріальні забезпечення нашого наукового дослідження так, щоб вони у вирішальних напрямках могли працювати постійно на світовому рівні. При цьому розвиток науки мусить виходити із реальних можливостей Чехословаччини, як середньо великої країни, яка може забезпечувати найвищий рівень наукового дослідження тільки доцільною спеціалізацією і зосередженням сил, поєднаних з широкою міжнародною співпрацею і використанням вислідків науки всього світу. Тому треба і систему оцінки наукових працівників розвинути так, щоб через моральні і матеріальні імпульси ця система дільше підтримувала вибрані прогресивні, наукового і суспільного значення напрями дослідження.

Зasadні зміни чекають нас на ділянці суспільних наук, на які тепер буде покладена повна вага відповідальності за підготовку знань потрібних для того, щоб соціалістичне суспільство могло йти по нових і невідомих дорогах. Марксистська теорія донедавна або по праву або по інерції, а передусім внаслідок несприятливої атмосфери для творчого думання обмежувалася на тумачення положень про класову боротьбу, захоплення влади і експропріацію капіталу. Сьогодні вона конфронтується з цілим рядом нових галузей політичної економії, політології, соціології, психології, філософії, антропології і т. д., поєднаних з побудовою власної соціалістичної системи економічного і суспільно-політичного керування, з переминою соціальних класів і груп, із життям модерної техніки, з утворюванням сприятливих умов для розвитку людських здібностей і сил, які є вирішальні для соціалістичної будуччини. Лиш у такому широкім фронті творчого пізнання може марксистська теорія досити такого рівня, щоб вона дала нашому суспільству надійні дороговкази для сучасної практики і основу для потрібної динаміки мислення.

Посередництвом своїх органів партія буде давати ініціативу для розвитку суспільних наук і допомагати орієнтувати їх на важливі суспільні проблеми, але до власного процесу творчої наукової роботи вона не буде мішати і буде спиратися на ініціативу і суспільну відповідальність самих науковців.

Будемо намагатися перебороти всі перешкоди, що стоять між наукою, з одного боку, і суспільною практикою, на другому боці. І хоч основне вирішення очікуємо тут від повного і ґрунтовного життя нової системи керування, будемо цей процес підтримувати і новими кроками на рівні центрального керування.

Партія буде особливо підтримувати розвій реальних стимулів для життя вислідків науки у виробництві і решти суспільної практики, а також для швидкого поліпшення кваліфікаційної структури відстаючих робочих ділянок аплікованого дослідження. Одночасно з тим дамо підтримку і глибшому дослідженню суспільної функції науки, зокрема питань її ефективності і відносин науки та економіки в умовах ЧССР.

Наукове самонизання суспільства передбачає, що буде переможена скостенативність і що буде повністю відновлена вільна дискусія, зустріч різноманітного поглядів, з якими треба рахуватися, як з нестичним фактом нашого теоретичного життя, що для суспільних наук буде забезпечене таке

При використанні матеріалів
посилання на ІДА СБ України
є обов'язковим

місце і таке внутрішнє будівництво, які дадуть можливість вільного розвитку — подібно як у природознавчих науках. Всі позачергові вказівки і номенклатури, які дотепер зв'язують життя суспільних наук, треба буде скасувати. Одночасно створюємо уцілену сітку партійних інституцій (робочих місць, комісій, семінарів), які б забезпечували максимальний і систематичний прохід наукових пізнань до наукових органів, як при творчій ріделі, так при їх житті і контролі їх правильності.

Розвій соціалістичного суспільства є одночасно процесом постійного підвищення суспільної ангажованості і відповідальності науки та її життя при керуванні і створенні цілого життя суспільства. В інтересі такої цілі будемо ширше як дотепер намагатися, щоб наукові працівники брали участь у роботі представницьких органів і діяльності інших органів суспільного керування; будемо зміцнювати активну участь наукових інституцій і наукових працівників у суспільному керуванні і виховній системі та створювати для їх діяльності на тих ділянках сприятливі суспільні та економічні умови. Прискорено підготуємо створення обов'язкової системи наукової експертизи та опонентури важливих пропозицій, що допоможе кваліфікованому вирішуванню на всіх ступенях керування.

Якість освіти — ціль нашого шкільництва

Дальший розвиток соціалістичного суспільства зумовлений ростом освіти людей. Це є передумовою для того, щоб ми оволоділи завданнями процесу науково-технічної революції, поглиблювали відносини і інституції соціалістичної демократії та далі пробивали культурний та гуманістичний характер соціалізму і розвиток та використання кожної людини в ньому.

Тому дальший розвиток шкільництва вважаємо найголовнішим завданням. При тім виходимо з традицій освіти наших народів і з добрих вислідків, якими збагатив наше шкільництво соціалістичний етап розвитку, головне його широкою демократизацією і здійснюванням засад єдиної школи. Надалі неминучим є подолувати наслідки минулих недостатків, коли кількісний розвиток освіти часто досягався на шкоду якості навчання. Не зверталася достатня увага ані якійсь підготовці учителів. Попередні реорганізації не сприяли бажаному підвищенню рівня навчального і виховного процесу. Навпаки, в багатьох напрямках викликали його відставання за сучасними потребами і майбутніми вимогами. Не використалося ані модерне уявлення і сучасні технічні засоби навчання. Тому сьогодні першорядним завданням є зосередити головну увагу і всі сили на цілеспрямоване підвищення рівня, вимогливості і вартості навчання, головню треба поглиблювати і підвищувати загальну освіту народу та поширювати базу для діючого вибору і виховання талантів, модернізувати зміст, форми і засоби освіти.

Динамічний розвиток нашого господарства і всього суспільства вимагає покінчити з недооцінюванням освіти і потреб школи та учителів і забезпечити, щоб наше шкільництво дістало набагато більшу частку з суспільних джерел для свого розвитку. Будемо збати про те, щоб вишні органи в співробітництві з широкою громадськістю старанно здійснювали проекти, які уможливають нашому шкільництву поштовх тримати крок з динамікою розвитку науки і техніки та потребами доби.

Є обов'язковим

тьох випадках преферуються неефективні підприємства, некваліфіковано керовані, відсталі. Тривало не можна отуплявати господарську політику тим, що береться тим, хто добре працює, а дається тим, хто погано господарює. Тому треба об'єктивізувати вартісні відносини так, щоб різниці в прибутковій ситуації між підприємствами проявляли дійсні різниці в рівні їх господарювання. Тривало не є ані політично правильно, щоб на неефективність доплачував покупець посередництвом цін і податків непрямо, через різні форми відчерпування ресурсів з ефективних підприємств.

Підприємствам, які поставлені проти вимогливого ринку, треба лишити вільність вирішування у всіх питаннях, які безпосередньо доторкаються керівництва підприємства і його господарювання, і уможливити їм творчу реакцію на потреби ринку. Вимогливий ринок спільно з господарською політикою розгорнути тиск на економію виробництва і здорові структуральні зміни. Основним імпульсом на вдосконалення виробництва і зниження накладів мусить стати економічне змагання, головню з розвиненими заграничними конкурентами. Це змагання не можна замінити суб'єктивними врегульованими економічними умовами, ані директивними наказами надпорядкованих органів.

Соціалізм не обійдеться без газдування

Програма демократизації в господарстві тісніше з'єднує економічну реформу з процесами, які стоять перед нами в області політики і загального керування суспільства, і веде нас до встановлення і оживлення нових елементів, які би далі розвивали економічну реформу. Програма демократизації господарства охоплює головню надання самостійності підприємствам і угрупованням підприємств та їх релятивну незалежність від органів держави, повне і реальне надання права покупця визначати свою спотребу та свій життєвий стиль, право свобідного вибору робочої діяльності, право та реальну можливість різних груп формулювати та обстоювати свої економічні інтереси при створюванні господарської політики.

В розвиванні демократичних відносин в господарстві вважаємо в сучасності найважливішим дорішити економічне місце підприємств, їх правоміч та відповідальність.

Економічна реформа буде постійно більше ставати цілі робочі колективи соціалістичних підприємств до ситуації, коли прямо відчують наслідки так доброго, як і злого керування підприємства. Тому партія вважає необхідним те, щоб цілий робочий колектив, який несе наслідки, мав на керування і вплив. Виникає потреба демократичних органів в підприємствах, які мали б вимежену правоміч по відношенню до керівництва підприємства. Цим органам за цілкові вислідки своєї роботи були відповідальні директори та керівні працівники підприємств, яких би і ці органи давали до функцій. Ці органи повинні бути прямою складовою частиною керівного механізму підприємства, а не суспільного органіалізму, тому не можна їх отождивовати з фахівцями. Вони утворювались би будь виборами заступників робочого колективу або заступленням декотрих частин поза підприємство, які б забезпечували вплив цілоуспільських інтересів та фаховий, кваліфікований рівень вирішування; заступлення цих частин

При використанні матеріалів
посилання на ГДА СБ України
є обов'язковим

треба також неминуче підпорядкувати демократичним формам контролю. Разом з тим треба упорядкувати відносини відповідальності цих органів за вислідки господарювання з соціалістичним майном. В дусі цих засад чекає вирішення много конкретних питань; разом з тим потрібно буде запропонувати штатут тих органів і використати декотрі традиції наших заводських рад за років 1945-1948 та досвід з модерного газдування.

То, правда, нічого не мінить на неділимому авторитеті та правомочі керівних працівників при керівництві підприємств, який разом з їх кваліфікацією та керівними здібностями є основною умовою успішного газдування.

У зв'язку з тим потрібно дослідити і дотеперішнє завдання профсоюзів (одборів). В їх централістичній системі спливала функція підтримки директивного керування, а разом з тим захист інтересів трудящих. Крім того, виконували і декотрі державні функції (робоче законодавство і т. д.). Таким чином діставались до ситуації, що на одному боці недостатньо старались про інтереси трудящих, а на другому боці їм закидали «охоронство». І соціалістична економіка створювала поставлення трудящих, в якому існує потреба організовано боронити свої людські, соціальні і інші інтереси. Центральною функцією профсоюзів мало стати виразніше послання захищати робочі інтереси робітників та трудящих, виходити з того, як визначний партнер при рішенні всіх питань господарського керування; на цій базі потім профсоюзи діючіше розвивали б і свою функцію організування робітників та працівників на позитивне рішення проблем соціалістичного будівництва, а з тим пов'язану виховну функцію. Комуністи в профсоюзах будуть виходити з тих засад і ініціативно забезпечать, щоб самі профсоюзи зробили на основі цілої акчної програми партії розбір свого дотеперішнього поставлення, функції і діяльності центральних та союзних органів, оцінили внутрішнє життя профсоюзів як самостійної демократичної організації та випрацювали власну політичну лінію при рішенні цих питань.

Підприємство мусить мати право вибору свого організаційного включення. Надзаводські органи (типу сьогоднішніх генеральних та одборових дирекцій) не можуть мати державну адміністративну владу. Потрібно приглядати на умови окремих профсоюзів і надати їм можливість, щоб на основі економічного інтересу і потреб підприємств в майбутньому перетворювали на добровільне об'єднання. Підприємства мусять мати право вирішувати про зміст діяльності цих об'єднань, право виступити з них і стати самостійним та вступати до таких об'єднань, які ліпше забезпечать функції, які впливають з концентрації та спеціалізації виробництва і інтеграційних процесів.

Вихід підприємств з дотеперішніх надзаводських об'єднань і їх вільне об'єднування не можна почати здійснювати скоріше, ніж будуть урядом витворені правила для цього процесу. При тім в перехідному часі буде потрібно забезпечити, щоб підприємства і після осамостійнення повнили вже скоріше часово їм точно визначені фінансійні та кооператійні зобов'язання, які впливають з їх минулого членства в надзаводському органі.

Неминуче треба покінчити з попереднім спрощеним, схематичним підходом до утворення організаційної структури виробництва та торгівлі. Структура підприємств мусить бути різноманітна, як різноманітні вимоги

є обов'язковим

від'ємне від виховання громадян в дусі інтернаціоналізму, яке вмщає як зрозуміння спільних інтересів і цілей прогресивних сил світу, так і порозуміння для специфічних народних потреб. З цим пов'язана і неминучість поготово і правильно знайти широку громадськість з міжнародними проблемами і принципами нашої заграничної політики та створювати, таким чином, передумови для активної участі чехословацьких громадян у формуванні загранично-політичних поглядів.

Комуністична партія Чехословаччини буде активніше діяти і в області міжнародного комуністичного і робітничого руху. Будемо класти особливу вагу на дружні союзи, взаємні консультації і обмін досвідом з КПРС, з комуністичними і робітничими партіями соціалістичної співдружності, зі всіма іншими братськими комуністичними партіями.

КПЧ буде далі активно брати участь в боротьбі за єдність міжнародного комуністичного руху, за зміцнення діючого співробітництва комуністичних партій зі всіма прогресивними силами, причому за найважливіше вважає рішення спільну боротьбу проти агресивної політики американського імперіалізму. КПЧ буде повністю використовувати свої специфічні можливості для нав'язування контактів з соціалістичними, мирними і демократичними силами в капіталістичних і розиткових країнах. Буде допомагати поширюванню форм співробітництва і координації дій комуністичних партій, причому велике значення надає здійснюванню міжнародних партійних нарад. З цього погляду вітає і підтримує вислідки консультативної наради комуністичних і робітничих партій в Будапешті. Спільно з десятками братських партій КПЧ підтримує пропозицію на здійснення міжнародної комуністичної наради наприкінці 1968 року в Москві.

Товаришки і товариші!

Пред'являємо вам зі всією відвертістю головні ідеї, які нас вели та якими хочемо керуватись в сучасному періоді. Кожний зрозуміє, що пропозиції, які вмщає ця програма дій, є далекосяжні, а їх реалізація глибоко буде впливати на життя нашої країни. Не міняємо своєї основної орієнтації, хочемо повністю, в дусі наших традицій і попередніх рішень, розгорнути в нашій країні розвинене соціалістичне суспільство, яке позбавлене класових протиріч, економічно, технічно і культурно високорозвинене, соціально і національно справедливе, демократично організоване, кваліфіковано кероване, уможливлене багатством своїм джерел достойне людське життя, товариські відносини взаємного співробітництва між людьми і вільний простір для розвитку людської особистості. Хочемо приступити до будівництва нової, глибоко демократичної і чехословацьким умовам відповідаючої моделі соціалістичного суспільства. Власний досвід і марксистське наукове пізнання нас ведуть до висновку, що ці цілі не можна досягнути на старих дорогах, з використанням засобів, які давно віджили, і грубих методів, які постійно нас тягнуть назад. Заявляємо з повною відповідальністю, що наше суспільство вступило до нелегкого періоду, коли вже не можемо полагати на традиційні схеми. Не можемо втиснути життя в шаблони, і ті найкращі. Нам тепер припадає і завдання пробивати собі дорогу невідомими умовами, експериментувати, давати соціалістичному розвитку нову подобу, спіраючись на творче марксистське мислення і пізнання міжнародного робітничого руху, полягаючись на справжнє розуміння умов соціалістичного розвитку Чехословаччини як країни, яка перед обличчям міжнародного комуністичного руху несе відповідальність за оцінення і вико-

є обов'язковим

ристання релятивно розвинутої матеріальної бази, великого рівня освіти і культурності народу і неспростовних демократичних традицій на користь соціалізму і комунізму. Ніхто не міг би нам відпустити, коли б ми цей шанс промаршили, коли б ми своїх можливостей здалися.

Не робимо ці міроприємства тому, щоб ми в будь-чому відступали від наших ідеалів — тим менш нашим противникам. Навпаки: ми переконані, що ці міроприємства нам допоможуть позбавитись тязару, який противникові давав довгі роки багато вигід тим, що зв'язував, отуплював і паралізував діючість соціалістичної ідеї, привабливість соціалістичного прикладу. Хочемо на міцному ґрунті нашої країни впровадити у хід нові, проникливі сили соціалістичного життя, які б уможливили набагато діючішу конфронтацію суспільних систем і світоглядів та які дозволили б набагато повніше застосувати переваги соціалізму.

Наша програма дії вміщає завдання, наміри і цілі для найближчого періоду, до XIV з'їзду партії. Ми свідомі того, що многи з недостатків і тяжкостей, які нагромадилися за останні роки, не можна буде повністю подолати в короткому часі. Однак виконання цієї програми може відкрити дорогу до вирішення дальших, складніших і визначніших питань організації і динамічного розвитку нашого соціалістичного суспільства в напрямках, які тепер можна було лише накреслити; в майбутні роки хочемо приступити до роботи на довгорічній програмі, яка б сформувала і розпрацювала концепцію всебічного розвитку нашого соціалістичного суспільства в цілому етапі, в який вступаємо, перевірила умови і відкрила перспективу його комуністичної будучності. Після всього, що ми пережили в останні роки, ми повинні дати всім нашим трудящим і самим собі відповідь, як партія уявляє собі досягнення своїх цілей, як думає реалізувати сподівання і мрії, які трудящі покладають до свого життя і до своєї участі в комуністичному русі. Віримо, що наша марксистська наука набрала і набирає тепер і в майбутньому такі сили, щоб могла відповідально підготувати наукові передумови для такої програми.

Не приховуємо, що в майбутні місяці і роки нас чекають нелегкі хвилини і дуже тяжка та відповідальна робота. Для виконання наступних прогресивних завдань неминуче треба буде об'єднати якнайбільшу кількість громадян нашої республіки, кожного, кому залежить на добробуті цієї країни, на її мирних зусиллях, на розквіті соціалізму. Треба буде довір'я, взаємного порозуміння і дружньої праці всіх, які насправді хочуть присвятити свої сили великому людському експерименту. Але передусім потрібна буде самовіддана активність і ініціатива кожного комуніста, кожного трудящого. Хочемо для неї відповідально, послідовно і беззастережно відкрити простір, усунути всі бар'єри, які стояли їй в дорозі, привести в рух творчі сили нашої людини, всі фізичні і моральні здібності суспільства. Хочемо створити умови, щоб кожний чесний громадянин, якому лежить на серці справа соціалізму, справа наших народів, відчув, що він є власним організатором долі цієї країни, своєї Батьківщини, що він потрібний, що з ним рахується. Тому нехай програма дії стане програмою відродження соціалістичних зусиль в нашій країні. Немає сили, яка б могла противитися народові, який знає, що хоче і докаже їти за своєю ціллю.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ
Є ОБОВ'ЯЗКОВИМ